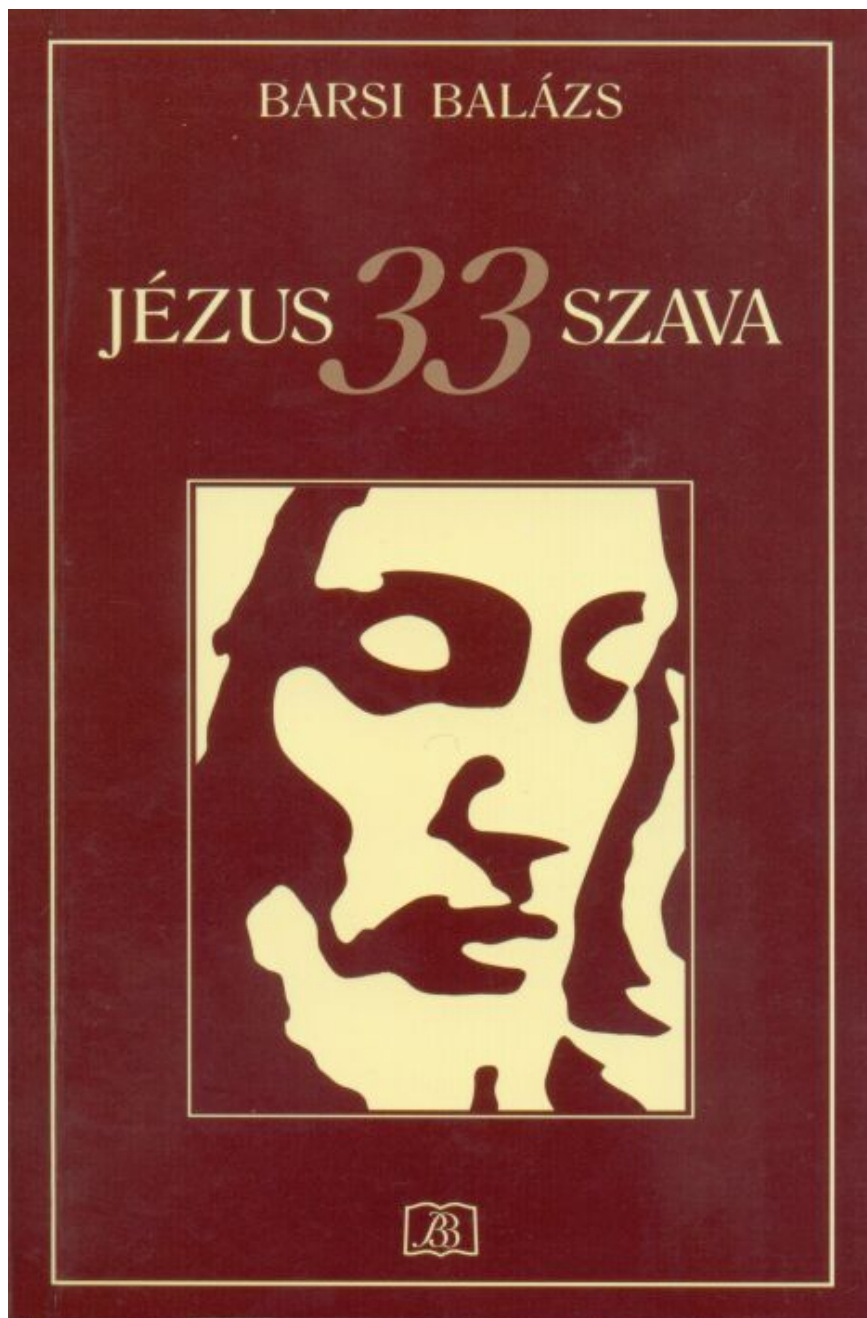

Barsi Balázs Jézus 33 szava

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Barsi Balázs
Jézus 33 szava

A rendi előljárók engedélyével

Szerkesztette: Telek Péter-Pál

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 2012-ben jelent meg az ISBN 978-963-89211-5-4 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző, fr. Barsi Balázs OFM, engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

A nyomtatott kiadvány és fr. Barsi Balázs OFM eddig megjelent összes többi könyve kapható a következő telefonszámon:

06-87/352-983

és

06-30/3486-770.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Bevezető.....	5
A gyermek Jézus hét szava.....	7
1. szó: Jézus is sírt.....	7
2. szó: Jézus is emberi szavakkal beszélt.....	7
3. szó: Jézus is tanult beszélni.....	8
4. szó: Jézusnak is volt anyanyelve.....	8
5. szó: „Anya” – „apa”.....	8
6. szó: „Igen” – „nem”.....	9
7. szó: „Köszönöm”.....	10
A tizenkét éves Jézus egyetlen szava.....	12
8. szó: „Miért kerestetek? Nem tudtátok, hogy abban kellennem, ami az én Atyámé?” (Lk 2,46).....	12
A megkísértett Jézus három szava.....	14
9. szó: „Írva van: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely Istentől származik” (Lk 4,4).....	14
10. szó: „Írva van: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!” (Lk 4,8).....	15
11. szó: „Az is írva van: Ne kísértsd Uradat, Istenedet!” (Lk 4,12).....	16
A nyilvánosság elé lépő Jézus hét szava.....	17
12. szó: „Az idő betelt: elközelgett az Isten országa” (Mk 1,15).....	17
13. szó: „Aki újjá nem születik, nem láthatja meg Isten országát” (Jn 3,3).....	18
14. szó: „Jöjjetek utánam! Én emberek halászaivá teszek titeket” (Mk 1,17).....	19
15. szó: „Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket” (Mk 2,17).....	20
16. szó: „Nem azért jöttem, hogy a törvényt megszüntessem, hanem hogy beteljesítsem” (Mt 5,17).....	21
17. szó: „Boldogok vagytok... – Jaj nektek...” (Lk 6,20-26).....	22
18. szó: „Keressétek elsősorban Isten országát és annak igazságát!” (Mt 6,33).....	23
A vérrel verítékező Jézus szava.....	25
19. szó: „Atyám, ha lehetséges, müljék el tőlem ez a pohár, de ne az én akaratom legyen, hanem a tiéd.” (Lk 22,42).....	25
A megfeszített Jézus hét szava.....	27
20. szó: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek” (Lk 23,34).....	27
21. szó: „Bizony, mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban” (Lk 23,43).....	28
22. szó: „Asszony, íme a te fiad” – „Íme a te anyád” (Jn 19,27).....	29
23. szó: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46).....	30
24. szó: „Atyám, a te kezébe ajánlom az én lelkemet!” (Lk 23,46).....	31
25. szó: „Szomjúhozom!” (Jn 19,28).....	32
26. szó: „Beteljesedett!” (Jn 19,30).....	34
A feltámadott Jézus hét szava.....	36
27. szó: „Mária! Ne tarts fel engem, hanem menj el testvéreimhez, és vidd hírül nekik...” (vö. Jn 20,16-17).....	36
28. szó: „Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” (Lk 24,26).....	37
29. szó: „Boldogok, akik nem láttak, mégis hisznek” (Jn 20,29).....	38
30. szó: „Simon, János fia, szeretsz-e engem? – Legeltesd juhaimat” (Jn 21,16-17).....	39

---

31. szó: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, bocsánatot nyer” (Jn 20,22-23).....	40
32. szó: „Menjetek, tegyetek tanítványommá minden népet!” (Mt 28,19).....	41
33. szó: „Íme, én veletek vagyok mindennap, a világ végezetéig” (Mt 28,20)	43

Bevezető

„Sok ízben és sokféle módon szólt egykor Isten az atyákhoz a próféták szavával. Most, a végső napokban Fia által szólt hozzánk.”

(Zsid 1,1-2)

A kinyilatkoztatás három korszakra osztja fel az emberi történelmet: az első a bűnbeeséstől Ábrahámig tart, és ez idő alatt nem hangzott el egyetemes isteni üzenet; a második Ábrahámától Krisztusig terjed, s ez alatt a Szentlélek szólt a próféták által; a harmadik, végső korszak pedig a megtestesüléssel vette kezdetét, és tart mostanáig s az utolsó napig, mert Jézus Krisztus maga Isten utolsó szava, üzenete hozzánk.

Milyen jó nekünk, hogy ezekben a végső napokban élhetünk! Adjunk hálát az Atyának, hogy nem a kinyilatkoztatás előtti időben élünk, mikor Isten csupán a lelkiismeret homályában szólt a bűnbeesett emberhez, és nem is az Ószövetség korában, melyben a választott nép évszázadokon át várakozva, a töredékes prófétai igehirdetés által hordozta Isten ígéreteit. Mi az isteni megtestesüléssel kezdődő korszakban élünk, és Jézus Krisztus által a Szentlélekben a kinyilatkoztatás teljességét birtokoljuk, hiszen Isten tökéletesen, felülmúlhatatlanul és végérvényesen kimondta magát Jézus Krisztusban. Isten végső szava maga a megtestesült Ige, aki által ránk köszöntött az idők teljessége (vö. Gal 4,4). Üdvösségtörténeti szempontból az utolsó ítéletig lényegében semmi új nem történik Isten és ember között, a világ végezetéig hátralévő idő már csak arra való, hogy az emberiség e szót meghallja és megértse, s életét hozzá alakítva válaszoljon rá.

Ennek a legnagyobb isteni szónak jelentőségét megértette Szent Máté és Szent Lukács, ezért írták meg evangéliumukban Jézus születésének történetét. Megértette Szent János, ezért írta meg evangéliumának prológusát, és megértették a nagy krisztológiai, egyetemes szent zsinatok is, amikor megfogalmazták, hogy „értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért leszállott a mennyből, megtestesült a Szentlélek erejéből, Szűz Máriától, és emberré lett.”

Urunk Jézus szavairól elmélkedve mi is mindenekelőtt ennek a titoknak a mélységébe igyekszünk alászállni. A harminchárom szó, melyet szavai közül ebben a könyvben kiemelünk, utal az Úr Jézus földi életének harminchárom esztendejére, és átfogja emberi testben való jelenlétének egész idejét születésétől a názáreti éveken és a pusztai megkísértésen át nyilvános működéséig, illetve a Getszemáni kertben való vérrel verítkezésétől kezdve kínszenvedésén, kereszthalálán és feltámadásán át a dicsőséges mennybemenetelig. E harminchárom szó, bár más-más élethelyzetben hangzott el és más-más konkrét tartalommal bír, egyben mindenképpen megegyezik: mindegyik azt nyilatkoztatja ki, hogy Jézus Krisztus maga a Szó, az isteni Üzenet, és hogy az a küldetésünk, hogy vele egy életet élve mi is élő üzenetté váljunk kortársaink számára.

Különleges aktualitást ad e könyvnek, hogy XVI. Benedek pápa 2012–13-ra meghirdette a Hit Évét. Hiszen hinni annyit jelent, mint szívünkbe fogadni Jézus Krisztus gondolatait, akaratát és érzületét, vagyis véglegesen és örökre befogadni őt az életünkbe. Mert mielőtt Isten minden lenne a mindenben, előbb a mi személyes világunkban kell mindennek lennie – Jézus Krisztus által a Szentlélekben. Csak így tudjuk építeni Isten országát, s részt venni az új teremtésben, melyre az egész teremtett világ sóvárogva várakozik (vö. Róm 8,19). És bár alig érzékelhető, mert még a mustármagnál is kisebb az az életmag, amelyben Jézus és mi már egy vagyunk, a hit és a keresztség által ez az egység már megvalósult, s a nap mint nap meghozott személyes döntéseink nyomán, a szentségek által közölt kegyelem segítségével egyre teljesebbé is válik bennünk.

Szeretettel ajánlom Paptestvéreimnek és a kedves Híveknek ezt a kis könyvet a Hit Évét előkészítő Új Evangelizáció Éve alkalmából is, hogy Urunk Jézus szavairól elmélkedve mi is

engedjük magunkat „újraevangelizálni”. Hiszen senkinek nincsenek örök életet adó szavai, csak Krisztus Urunknak (vö. Jn 6,68), és senki nem hirdetheti hitelesen az ő evangéliumát, csak aki engedi, hogy őt magát is átjárja az evangélium, aki számára élő és éltető valóság a Jézus Krisztus által meghirdetett Isten országa, és aki egyre jobban hasonlónak válik Jézushoz, egészen addig, míg élete egészen eggyé nem válik az ő benső, szentháromságos, isteni életével.

Sümege, 2012. Nagyböjtjén

Fr. Barsi Balázs OFM

A gyermek Jézus hét szava

Mindenekelőtt a megtestesült Ige azon szavait próbáljuk felidézni, melyeket először mondott ki ezen a földön, miután megszületve levegőt vett kicsiny, gyermeki tüdejébe. Igaz, a négy evangélista közül egyik sem jegyezte le e szavakat, a Szentléleknek, a Kinyilatkoztatás Lelkének segítségével mégis rájuk találhatunk. Annál is inkább, mert nem valami rendkívülit keresünk, nem az apokrif evangéliumok Jézus életének hézagait kitölteni kívánó fantáziái vagy különféle magánkinyilatkoztatások üzenetei nyomán haladunk, hanem a második isteni személy megtestesülésében adott kinyilatkoztatásra, valamint a Szentlélek által felemelt emberi tapasztalatra hagyatkozunk. És mert nem a pusztá kíváncsiság hajt minket, hanem életünk megújításának komoly szándéka, az az elhatározás, hogy életünket szeretnénk hozzáigazítani ahhoz, akiről kereszténynek vagyunk elnevezve...

1. szó: Jézus is sírt

A gyermek Jézus első szava nem más, mint az újszülött őseredeti megnyilatkozása: a sírás. A csecsemő ezzel fejezi ki szükségleteit, érzelmi állapotát, azt, hogy kapcsolatban van a környezetével. A csecsemő sírása őszinte beszéd, nincs benne hazugság, nincs benne semmi félrevezetés. Bizonyos értelemben az állat is tud sírni, de nem úgy, mint az ember, mert az állat, bármilyen „intelligens” is, nem személy, hanem csak állat. Ha azonban a kisbaba sír, akkor valaki sír, ezért az az öntudatra soha nem ébredt gyermek is, aki valamilyen sérülés, betegség miatt nem képes szavakban megnyilatkozni, ugyanúgy valaki, az isteni képmást hordozó, teljes értékű személy, mint aki tud beszélni.

Az örök Ige, aki mint Isten öröktől fogva mindent tud, vállalta azt, hogy megszületvén emberi értelmével semmit sem tud, csak benyomások érik. Agya, idegrendszere a második isteni személy birtokában voltak, de még nem tudott velük gondolkodni. Nem tudott beszélni sem, csak sírni. Isten ezt az állapotot is megszentelte, amikor emberré lett. Megszentelte a sírást is, ezt az ősi nyelvezetet, mely megmarad később is, amikor az ember már tud beszélni. Az evangéliumok több ízben is említik, hogy Jézus sírt: megsíratta a templomot, a barátját, Lázárt, és azt olvassuk róla, hogy testi életének napjaiban, vagyis kínszenvedése és halála előtt hangos kiáltással és könnyhullatással imádkozott és könyörgött (*vö. Zsid 5, 7*).

Gondoljuk csak végig, mit is jelent az, hogy Betlehem óta Isten velünk együtt tud sírni... Hallgassunk bele Jézus sírásába – az ő sírása Isten sírása a bűn miatt pusztulásra ítélt élet felett, az ő könnyei értünk hullatott, megváltást hozó könnyek. Van azonban egyfajta könny, ami csak a mi bűnös szívünkől törhet fel, abból a felismerésből, hogy „ó, örök Szeretet, mily későn szerettelek téged!” (*Szent Ágoston*). Jézus maga nem ismerte a bűnbánatból fakadó sírást, mert büntelen volt, de sírása megszenteli ezt a sírásunkat is, és könnyei a bűnbocsánat forrását fakasztják.

2. szó: Jézus is emberi szavakkal beszélt

Azzal, hogy Jézus is az emberi nyelvet, a beszédet használta, s később ezt választotta igehirdetésének eszközéül, tanúságot tett arról, hogy az emberi szó minden töredékessége ellenére alkalmas arra, hogy Isten üzenetét közvetítse, és így létrejöhessen a kommunikáció Isten és ember között. Megdicsőítette az emberi beszédet, de meg is rostálta: azzal, ahogy beszélt, és amit mondott, kárhozatra ítélte mindazt, ami az emberi beszédben az Isten elleni lázadás, a gyűlölet, a gyilkos szándék, a hazugság vagy a parázna szenvedély megnyilatkozása.

Ezt is tovább kellene gondolnunk: Hogyan is használjuk a beszédkészségünket, a nyelvet, melyen kifejezzük gondolatainkat, érzéseinket, szándékainkat? Mennyire dicsőítjük meg szavainkkal Istent és adjuk meg a tiszteletet embertársainknak?

3. szó: Jézus is tanult beszélni

Jézus nem volt csodagyerek, nyelvzseni: lassan, szavanként sajátította el anyanyelvének szókincsét, fokozatosan tanulta meg a nyelvtan és nyelvhelyesség szabályait. Lépésről lépésre haladt a nemtudásból a tudás felé, és eközben nyilván gyakran tévesztett, mindenféle hibákat ejtett. A tévesztés, a hiba nem bűn, nem erkölcsi kategória, hanem a fejlődés természetes velejárója. Az Istenember is tévesztett és hibázott, bűnt viszont nem követett el soha.

Gondoljuk végig, milyen csodálatos dolog, hogy mi magunk is a tanulás útján járva fejlődünk, gyarapodunk elméleti és gyakorlati ismeretben, de a hitben és az Isten és emberek előtti kedvességben is, ahogy Jézusról olvassuk az evangéliumban (*lásd Lk 2,52*). És gondoljunk bele, hogy milyen szentséges hivatás a tanítás és nevelés (a jóban való növelés), melyen keresztül segíthetünk kibontakoztatni a gyermekben, fiatalban ott szunnyadó tehetséget, melyet Istentől kapott hivatása, küldetése betöltéséhez.

4. szó: Jézusnak is volt anyanyelve

Isten megtestesült Fia nem egy univerzális nyelven beszélt, hanem a zsidó nép nyelvén, arámul. Ezzel pedig feltárta, hogy az anyanyelvünkhöz való kötődésnek nemcsak nyelvészeti és pszichológiai, nemcsak szociológiai és politikai vonatkozása, hanem teológiai, üdvösségtörténeti gyökere van. Isten nem internacionalista és nem globalista, Isten népekben és nyelvekben gondolkodik. A Szentírás utolsó könyvében, a Jelenések könyvében az áll, hogy a végső napon a nemzetek a saját kincseikkel hódolnak Isten előtt (*vö. Jel 21,24.26*). A nemzeti identitás és az ezt leginkább kifejező anyanyelv tehát olyan kincs, amely Isten országának örökségéhez tartozik.

Gondoljuk csak tovább: Azzal, hogy Jézusnak volt anyanyelve, nem csupán egyetlen nyelvet dicsőített meg, hanem szakrálissá, szentséggé tett minden más nyelvet, a magyart is. Azzal, hogy a zsidó nép fia lett, nem pedig valami nemzeti identitás nélküli világpolgár, megszentelte a mi magyarságunkat is. Azzal, hogy a zsidó hagyományokat követte, megszentelte és üdvösségtörténeti távlatokba helyezte a magyar nemzeti kultúrát is, amelyet ezért is becsülünk, őrizünk, ápolnunk kell.

5. szó: „Anyá” – „apa”

Az ötödik szó egy szópár, melyet Jézus, akárcsak minden kisgyermek, először ejtett ki a száján. Igaz, ezt nem jegyezték fel az evangéliumok, de egészen nyilvánvaló abból, hogy Istennek az volt az akarata, hogy szent Fia emberi családba szülessen, és legyenek szülei. Ez a két szó igen lényeges: felismerés, megnevezés és megszólítás egyben. Nem is szó, hanem mondat, gazdag jelentéstartalommal, melyet más szavakkal közvetíteni csak ügyel-bajjal lehet. E két szó utal a nyelv legmélyebb, interperszonális rétegére, a valakivel való kapcsolatra, mely a háttérben akkor is jelen van, ha az illető személy a beszédben konkrétan éppen nincs megnevezve.

Amikor Ádám nevet adott a teremtményeknek, ezt a teremtő Atya jelenlétében tette. Ezzel az aktussal vette át a teremtett világot Isten kezéből, és lett az ő akaratából társa a teremtésben. Amikor a kisgyerek a vonat ablakából kinézve látja a tájat, a fákat, házakat, embereket, és sorra megnevezi őket, akkor ezt nemcsak úgy magának mondja, nem pusztán tényeket rögzít, hanem élményét osztja meg a szüleiével. Ha nem lenne anyja és apja, ha nem

személyes kapcsolatok hálózatában élne, akkor nem is lenne értelme annak, hogy megnevezze a különböző dolgokat, mert egy személytelen világ teljességgel céltalan, idegen és végső soron elviselhetetlen az ember számára, aki a Szentháromság egy Isten képmása.

Sokat tudnának erről beszélni a pszichológusok. Nemegyszer a megkésett beszédfejlődés hátterében is az áll, hogy a gyermeket nem szeretik eléggé a szülei. Azért nem nevezi meg a dolgokat, mert nem érzi, hogy szeretve lenne – nincs miért tehát kommunikálnia. Hiába ismer már sok dolgot, nem érzi, hogy meg kellene neveznie őket, mert a világ dolgainak megnevezése alapján véve valakivel történő kommunikáció. Ezért az 'anya' és az 'apa' minden későbbi szó alapja.

Nem véletlen, hogy az anyát és az apát jelölő szavak a világ minden nyelvében hasonlóak, hiszen olyan hangzókából állnak, melyeket a kisgyermek könnyen tud utánzás alapján megtanulni és kiejteni. Ilyen, a kisgyermek számára is könnyen kiejthető hangok az m, mely általában az anyát jelentő szavakban szerepel (az arámban: 'imma'), illetve a bilabiális b, vagy annak zöngétlen változata, a p, mely pedig az apa jelentésű szavakban fordul elő (az arámban 'abba').

Az 'abba' szó Jézus anyanyelvében nem olyan távolságtartó, mint a magyar 'atya', hanem bensőséges, bizalmas megszólítás: 'apuka', 'apuci'. Lehet vitatkozni azon, hogy a Miatyánk mai formájában mennyire azonos azzal az imádsággal, amit Jézus tanított tanítványainak. A szentírás kutatók véleménye megoszlik ebben a kérdésben, egy dolog azonban vitán felül áll: a Miatyánk első szava, az „Abba” megszólítás egészen biztosan Jézustól származik, ezt más ember így nem találhatta ki.

Gondoljunk csak bele: Amikor Jézus „abbának” nevezi Józsefet, az Atyával való örök kapcsolat világ feletti, förgeteges szeretet-örvényébe kerül. Nem összekeveri az Atyaistent a földi apával, hanem az utóbbi képmás voltának átélését fejezi ki. Éppenséggel az Jézus legnagyobb eredetisége, leglényegesebb kinyilatkoztatása, hogy ezzel a szóval szólítja meg a mindenható és fölséges Istent, és minket is arra bátorít, hogy így forduljunk hozzá.

6. szó: „Igen” – „nem”

A hatodik szó ismét egy szópár, mely az emberi szabad akarat nyelvi megnyilatkozása.

A paradicsomi állapotban az ember Istenben élt, áttetszően és tisztán. Itt is megvolt számára a választás lehetősége, de nem a jó és rossz között, hanem csak a jón belül választott: társat, otthont, mesterséget. Az „igen” és „nem” itt a választás ártatlan gyönyörűsége volt, mert az ember a töredékest a végtelenben választotta; az időleget az örökkévalóságban. A szentek ide jutnak el: a küzdelmeken túl abba a dimenzióba, ahol már nincs többé dráma, de van egy bizonyos átalakulás a teljességben, az egyediség és egyetemesség földöntúli harmóniájában. Ebben az állapotban a teremtés eredeti logikája, a pozitív predestináció maradéktalanul érvényesült: az ember a szent szeretet áramába simulva sodródott az üdvösség, a boldog beteljesedés felé.

Az angyalok egy része azonban elbukott, és így az embert körülvevő környezetbe beférkőzött a tagadás összelleme. A kísértő az „igen” és a „nem” használati körét, a választás szabadságának terét úgy tágította ki, hogy az Istenre kiterjedjen, hogy az ember nemet is mondhasson a teremtő Isten szeretetére. Ezzel összefüggésben a választás egyúttal az ember saját örök sorsára is vonatkozik: vagy igent mond Istenre és az általa felkínált üdvösségre, vagy nemet mondva a kárhozatot választja.

Az „igen” és „nem” vonatkoztatási rendszerének ez az erőszakos kiterjesztése valójában nem a szabadság kiterjesztése, hanem csak illúziója annak, amikor pedig az ember az ösbűnnel ezt a hamis alternatívát elfogadta, nemhogy nagyobb szabadságra nem jutott, de éppenséggel alacsonyabb szabadságfokra süllyedt. Kilépve az Istennel való bensőséges kapcsolatból, elhomályosult az értelme, megromlott az akarata, elvesztette a létezés

egyensúlyát, és így azt a képességét is, hogy helyesen használja az „igen” és a „nem”, gyakorolja a választás szabadságát. Csak az isteni kegyelem világába való újbóli visszatérés révén, az Istenre kimondott feltétel nélküli és visszavonhatatlan „igen” horizontjában tudja újra használni Istentől kapott szabadságát, mert csak akkor működik helyesen az „igen” és a „nem”, ha soha nem lépjük át az Istennel való kapcsolat határát.

Erre pedig nem képes másként az ember, csak Jézus Krisztus által. Az ő szent megtestesülése megkérdőjelezhetetlen és végleges igen volt: Istennek a világra és benne az emberre, és viszont, az emberiségnek Istenre kimondott visszavonhatatlan Igenje. „Isten Fia, Jézus Krisztus ugyanis, akit mi hirdetünk közöttetek, nem volt egyszer igen, egyszer nem, hanem az igen valósult meg benne. Isten valamennyi ígérete igenné lett benne. Ezért hangzik fel általa ajkunkon az ámen Isten dicsőségére.” (2Kor 1,19)

A gyermek Jézus ajkán felhangzó „igen” és „nem” abból a mélységből ered, ahol ő egészen az Atyáé, ugyanakkor az „igen” és a „nem” szavak használatát nem benső lényéből fakadóan tudja születésétől fogva, hanem szeplőtelen szívű Édesanyjától és Szent Józseftől tanulja. Nap mint nap gyakorolja is a választást, azon a szinten, amely egyedül felel meg az emberi szabadság eredeti méltóságának: az Atya akaratát keresi mindig és mindenben, egészen a keresztségig.

Döntései ugyanakkor ezen a megkérdőjelezhetetlen igenen belül kifejeznek bizonyos ízlést, sajátos egyéniséget is. Neki is lehetett kedvenc étele, kedvenc ruhája, bizonyos tevékenységeket előnyben részesíthetett, más dolgokat kevésbé kedvelhetett. Ez is meg van szentelve! A végtelen Jóban, Szépben, Igazban, Szentben nem egyformaság van, hanem változatos gazdagság, mely a kultúrált ízlés kialakulásának megannyi csodálatos lehetőségét kínálja. A szent megtestesülés által Isten titokzatos módon nemcsak a különböző kultúrákat szentelte meg, hanem az egyéni ízlést, a nemes egyéniséget is. A gyermek ajkán felhangzó „igen” vagy „nem” ezért is nagy esemény. A nevelés itt egy új dimenzióba lép, hogy az Istenre és az ő parancsaira kimondott igen világán belül kibontakoztassa a mind teljesebb és értékesebb egyéni szabadságot.

Gondoljuk csak tovább: Aki egyértelmű igent mondott Istenre és az ő szentséges akaratára, s egyúttal nemet a Gonoszra s annak minden ígéretére és csábítására, abban nincs hamis félelem, egyenesek a gondolatai és szándékai, és döntésről döntésre halad előre az életszentség útján. Innen forrászik az egyértelmű, világos és tiszta beszéd, melynek követelményét meg is fogalmazza a mi Urunk: „Beszédetek legyen: igen, igen; nem, nem. Ami ezt meghaladja, az a gonosztól van.” (Mt 5,37)

7. szó: „Köszönöm”

Jézus szívében már csecsemő korában ott volt a hála, de annak szóbeli kifejezését neki is meg kellett tanulnia.

Köszönet a mennyei Atyának, köszönet az embereknek – ez a két köszönet egybetartozik, hiszen minden jó adomány onnan felülről való, a világosság Atyjától, de sokszor embereken keresztül ér el hozzánk. A szülőknek, különösen is az édesanyjának mondott köszönetben mindig benne van a létezésünk megköszönése (ebben József is részesül, mert ugyan nem vér szerint, de Isten külön rendelése szerint apja Jézusnak, ami nem kevesebb, hanem mérhetetlenül több, mint a pusztán biológiai kapcsolat). Senkinek sem tudunk olyan mélységesen köszönetet mondani, mint szüleinknek, mert ez a köszönet tudattalanul is a teremtő Isten felé irányul.

A köszönet, a hála kifejezése nélkülözhetetlen két személy dialógusában. A Szentháromság személyei között az örök Fiú köszönete az örök Atyának maga a Szentlélek. Az Atya a Szentlélekben szereti a Fiút, és a Fiú a Szentlélekben köszöni meg és viszonzza ezt a szeretetet. Ez mindenfajta hála alapja a világban. Isten megteremtette a világot, és az

emberre bízta. Az ember pedig a köszönet szavával vette birtokba, fogadta el ezt az ajándékot. A szent megtestesülés azonban azért is csodálatos, mert itt Isten mond köszönetet az embernek Jézusban.

Gondoljuk csak végig: Mi az, amit megköszönhet Isten az embernek? Mit is adhat az ember Istennek, ami nem az övé? Mélységes misztérium ez, melynek alapja, hogy Isten az embert szabadnak teremtette. Amennyiben az ember szabadon átadja magát Istennek, Isten azt mondja neki: köszönöm. Ennek az isteni köszönetnek az örömében élnek a szentek, ezt visszhangozzák egész életükben s végül az utolsó napon is, amikor átmenve a halál sötét alagútján színről színre meglátják Jézus Krisztus arcát.

A tizenkét éves Jézus egyetlen szava

8. szó: „Miért keresztetek? Nem tudtátok, hogy abban kell lennem, ami az én Atyámé?” (Lk 2,46)

Ezt a szót – melyet Jézus akkor mondott szüleinek, mikor elveszítették, majd harmadnapon megtalálták a jeruzsálemi templomban – Szűz Mária emlékezete őrizte meg. Ő volt Jézus életének legelső tanúja. Szent Lukács evangélista számára Mária szíve szolgált hiteles forrásul (vö. *Lk 2,51*), mikor evangéliumát írva mindennek elejétől fogva gondosan a végére járt. Az, hogy ez a mondat bekerült az evangéliumba, Máriának és Lukácsnak köszönhető, de rajtuk keresztül még valakinek: a sugalmazó Szentléleknek.

Márpedig a Szentlélek – aki ott működött a Szűzanya és Szent Lukács memóriájában is – nem akármit emel ki Jézus történetéből, eseményeiből és szavaiból, hanem mindig a lényegét. Hiszen semmi biztos kapaszkodónk nem lenne, ahonnét tévedésmentes módon behallgathatnánk Jézus rejtett názáreti életének harmincévnyi csöndjébe, ha a Szentlélek nem akarta volna, hogy Mária és Lukács megőrizze és továbbadja nekünk ezt a szót.

Ez a szó mindent átfog, mindent összefoglal. Benne van Jézus rejtett názáreti harminc évének összes szava és mondata. S mivel Jézus éppen akkor mondta, amikor átlépte a felnőttkor küszöbét, e szó értelme visszasugárzik egész gyermekségére, ugyanakkor előre vetíti felnőttiségének legszemélyesebb titkát, nyilvános működésének legbensőbb mozgatórugóját is, mielőtt majd két évtizedre ismét belemerült az őt érlelő hatalmas csöndbe.

Valószínűleg ez volt az első alkalom, hogy szüleivel Jézus is Jeruzsálembe ment, hiszen tizenkét éves korától kezdve már rá is vonatkozott az előírás, hogy évente háromszor: Húsvétkor, Pünkösdkor és a sátoros ünnepen fel kell zarándokolnia Jeruzsálembe. Láta a fővárost. Jeruzsálem olyan lehetett neki, mint hasonló esetben egy magyar gyereknek Budapest vagy egy amerikainak New York. Olyan, de mégsem egészen olyan, mert számára – mint minden hívő zsidó számára – Jeruzsálem Isten városa, az ígéretek hordozója volt. Most látott először római katonát, görög zarándokot és megannyi új arcot a roppant nagy tömegben: fiúkat, lányokat, felnőtteket, aggastyánokat. Új, számára idegen nyelveket hallott, más szokásokkal találkozott. Láta a városkaput, látta a Koponyák hegyét, s részt vett a templomi istentiszteleten.

Vajon mi járhatott a tizenkét éves Jézus fejében, mi tölthette el a szívét, mikor Isten nevét hallotta a templomban? Talán éppen itt és ekkor tudatosult benne először, hogy öröktől fogva szeretve van az Atyától, s hogy ez adja létezésének értelmét. Megszédít a kép, ahogy ott ül a tanítók között, hallgatva és kérdezgetve őket. Micsoda hittanóra ez, ahol a teremtő Istenről beszélnek, s a kis hittanos, aki kérdez róla, az maga a teremtő Isten egyszülött Fia?! Tizenkét éves, de két évtized múlva majd ezt mondja magáról: „Mielőtt Ábrahám lett volna, én vagyok” (*Jn 8,58*)... Ezen a ponton megakad minden gondolat, érzés és megsejtés, innentől nem tudjuk lelke mozgásait tovább követni, hanem le kell borulnunk az unio hypostatica misztériuma előtt, le kell borulnunk az emberré lett Isten előtt, aki időbeli létezést vállalt, bár övé az idő és az örökkévalóság.

„Miért keresztetek? Nem tudtátok, hogy abban kell lennem, ami az én Atyámé?” Ez a szó Jézus lényének, istenemberi egzisztenciájának legbensőjéből tör elő. Végtelenül mélyebb rétegből, mint az önfenntartás vagy a fajfenntartás ösztöne, minden emberi érzésnél, vágynál erősebb, édesebb, gyöngédebb, gyönyörűsebb öseröként. Az Atyához tartozás tapasztalata kiragadja Jézust a világból, fényévnyi távolságra veti Máriától és Józseftől,

eddig környezetéől, ugyanakkor ugyanez a tapasztalat küldi majd a világba. Paradox módon minél kizárólagosabb Jézusnak az Atyával való kapcsolata, annál inkább megnyílik az emberek felé. Erre hasonlít az igazán tiszta emberi szeretet is.

Jézus mindig abban van, ami az Atyáé. Gyermekségének, rejtett életének története nem más, mint az Atya dolgaiban való növekedés, nyilvános működése pedig az Atya akaratának feltárása és teljesítése.

Amíg gyermek, és csendben növekszik, a vele történő eseményekben keresi az Atya akaratát: hogy a nyolcadik napon körülmetélik, azaz testébe vésik a szövetség jelét és a Jézus nevet adják neki; hogy negyven nap múlva bemutatják a templomban, mintegy visszaválta az elsőszülöttet Istentől az emberi törzs számára; hogy meglátogatják őt a napkeleti bölcsek; hogy Heródes elől szülei Egyiptomba menekülnek vele – mindezt nem csupán passzívan elviseli, hanem az Istennel mint Atyával való kapcsolatának történéseként értelmezi. Ez a kapcsolat az ő igazi és belső története, gyermekségének legmélyebb valósága. Ebbe emeli be, ebbe építi be mindazt, amit Máriától és Józseftől kap, amit a környezetében lát és tanul.

Nyilvános működésének idején pedig majd ezt mondja: „Az én eledelem az, hogy Atyám akaratát tegyem, aki engem küldött, s hogy elvégezzem művét” (*Jn 4,34*). Az Atya akaratát Jézus számára eleven élet. Ha ez az akarat teljesül, akkor Jézus jóllakik, mert ebből él. Az Atya akaratát, az Atya szeretete – ez Jézus legbensőbb hajlama. Ő pedig az Atya akaratát az emberiség számára, a tiszta szeretet, az új teremtés, melybe bele akarja vonni az egész világot.

A megkísértett Jézus három szava

A felnőtt, mintegy harminc esztendő Jézus megkeresztelkedése után a Szentlélekkel eltelve visszatért a Jordántól (vö. *Lk 4,1*). Az imént hangzott el az égből az Atya szózata, mintegy a külvilág felé való kihangosításaként annak a kiválasztó szeretetnek, mely bensőjét szüntelenül eltöltötte: „Te vagy az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik!” (*Lk 3,22*) A megtestesült örök Ige emberi pszichéje beleremeg a kristálytisza, szent megrendültségbe. Idegrendszerén, mint a hárfa húrjain, sajátos dallam szólal meg, amely soha nem hangzott fel addig és nem is fog soha többé a földön: a megtestesült Fiú szívének hálája az Atya szeretetéért.

Ezzel a tisztaságos, szemérmes megrendüléssel megy a pusztába. Márk evangélista kifejezésével a Lélek a pusztába „dobta” Jézust, vagyis a szeretet legbensőbb követelménye ragadta magával. A szeretet megköveteli, hogy időnként csak azzal legyünk, akit szeretünk, szinte elbújva az emberek tekintete elől. Jézust is ilyesféle kényszer űzi a pusztába, ezért böjttől negyven napon át. Amikor pedig böjtje végén megkísérti az ördög, a hármaskísértés visszaverése által most ő választja az Atyát, egészen rá bízva további sorsát.

9. szó: „Írva van: Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely Istentől származik” (*Lk 4,4*)

Az evangéliumi leírásból egyértelműen kiderül, hogy amikor Jézus megéhezik, a negyven nap már elmúlt, a magára vállalt böjt ideje lejárt. A kísértő tehát nem arra akarja rávenni Jézust, hogy szegje meg a böjtöt, hanem sokkal agyafűrtabb módon arra próbálja meg rávenni, hogy Istent állítsa természetes szükségleteinek szolgálatába. Őt nem vallási gyakorlataink zavarják, azokat ránk hagyja, azt viszont nem szenvedheti, ha valaki szívvel-lélekkel Istennél időzik. Mintegy a természet szavaként jelentkezik, hogy így vezesse félre, azaz egyre távolabb Istentől.

„Ha Isten fia vagy, mondd ennek a kőnek, hogy váljon kenyérré.” (*Lk 4,3*) A gonosz ezzel kísértette Izraelt is a pusztában, és Izrael el is bukott. Isten szeretetét gazdasági forrásként kezdte használni, és aszerint értékelte, hogy mennyiben elégíti ki vágyait: ha ad enni-inni, tényleg szeret, ha nem ad, akkor nem szeret. Ha nem teljesült azonnal a kívánsága, máris becsapva érezte magát, és hátat fordított Istennek.

Mi, akárcsak Izrael fiai, hajlamosak vagyunk Isten szeretetét azon lemérni, ami történik velünk. Jézus épp ellenkezőleg cselekszik: Isten szeretetével méri le mindazt, ami éri őt. Ezért egészséges, természetes, de a sátántól bátorított szükségleteivel szemben Jézus az Írásra hivatkozik: „Írva van, nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely Istentől származik.” Nem az számít, hogy mit érez, mitől szenved, hanem az, hogy mire hívja őt Isten szeretete. Számára minden Isten ügyével van kapcsolatban. Istenre figyel, aki utáni vágyunk rejtetten ott van minden vágyunk mélyén, aki jobban ismeri az emberi természetet, mint az ember maga, s ezért nem pillanatnyi éhségünket akarja gyorsan csillapítani, hanem örök lakomát készít nekünk.

Jézus maga is megvendégelte az éhes népet, de csak akkor, amikor az utánament a pusztába, s az ígére éhezve minden egyéb gondját félretéve még az evésről is megfélekedezett (*lásd Lk 9,10-17*). Akkor megszorította nekik a kenyeret, és megszorítja ma is azoknak, akik vele akarnak lenni, őt hallgatják és élő hittel rá hagyatkoznak.

Gondoljuk csak tovább: A természet, a mi emberi természetünk is Isten alkotása, de a bűnbeesés óta egyensúlyát veszítette és rosszra hajlóvá vált, ezért ha kritikátlanul követjük vágyait, óhatatlanul eltávolodunk Istentől. Nagyon vigyázzunk hát, amikor a természetre

hivatkoznak Krisztus evangéliumával szemben! A sátán ravaszsága ez, mellyel szemben a bűnbeesett ember bukásra van ítélve, ha párbeszédbe bocsátkozik vele. A kísértés ugyanis kezdetben nem látszik kísértésnek, s mire észrevesszük, hogy csapdába kerültünk, már késő. Maga az Isten Fia sem áll le vitatkozni a gonosszal, hanem csak az Írás szavát szegezi szembe vele.

A sátán csak kenyérral él, vagyis a létezés szükségyszerűségével, mert személyként halott. A személy azonban mindig egy szóra vár, mert a szeretetből él. Ha tehát nem akarunk a létezés pusztán materiális szintjén vegetálni, nem érhetjük be a földi kenyérral, hanem a szentírásban és az eucharishtiában megtestesült Igére kell vágyakoznunk, s mint mindennapi kenyérral vele kell táplálnunk személyes, örök életünket.

10. szó: „Írva van: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!” (Lk 4,8)

Ezután az ördög egy magas hegyre viszi Jézust (*lásd Lk 4,5-7*). A hegy mindig szimbólum is: itt nemcsak mint magaslat áll szemben a pusztasággal, hanem jelzi a kísértés nagyobb fokát. A gonosz manővere itt nyíltabb, leplezetlenebb, erősebb: „Minden hatalmat és dicsőséget neked adok, mondta, mert én kaptam meg, és annak adom, akinek akarom. Ha imádsz engem, minden a tiéd lesz.” Itt most nem térünk ki arra, hogy – mint általában – a sátán ezúttal is csúsztat. (Nem csoda, hiszen ő a hazugság atyja.) Egyébként a látszat nemegyszer valóban amellet szól, hogy a világ az ő birtoka, mi azonban a kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy evilág fejedelmét már legyőzték (*vö. Jn 16,11; Jel 12,9*).

Ebben a kísértésben nem ételről van szó többé, amelyet a szeretett személy képes félretolni magától amiatt, aki szereti őt, hanem a szeretet lényegéről: a dicsőségről.

Kimondva-kimondatlanul mindannyian vágyunk a dicsőségre: a nyilvános elismerésre, a dicséretre, az Isten és emberek előtti megdicsőülésre. Nem bűnös vágy ez, Isten maga akarja, hogy szomjazzunk rá. Jézus is így beszél az utolsó vacsorán: „Atyám, eljött az óra. Dicsőítsd meg fiadat. Én megdicsőítettelek a földön. Most te is dicsőíts meg, Atyám, magadnál, azzal a dicsőséggel, melyben részem volt nálad, mielőtt a világ lett.” (*Jn 17,1.4-5*)

A megdicsőülésnek három fokozata van. Az első, a dicsőség záloga, csírája, amikor valaki négy szemközti mondja ki nekünk: „Szeretlek”, vagyis: „Jó, hogy vagy.” A második fokozat az, amikor aki szeret, mások előtt is megvall minket, és az utolsó helyről odavisz maga mellé. A végső dicsőség pedig, amelyet csak Isten adhat meg, nem más, mint hogy az egész teremtés színe előtt kijelenti rólunk: „Jó, hogy vagy, létezz örökké!” Ez történik az utolsó ítéleten az igazakkal. Erre a megdicsőülésre szomjazzunk születésünktől fogva, hiszen maga Isten rendelt az örök dicsőségre, mert szeret minket, s a szeretet maga a megdicsőülés útja.

A sátán ezzel szemben nem kér a szeretetből, hanem önmagát dicsőíti: folyamatosan tükörbe nézve gyönyörködik saját tökéletességében. Számítógépének képernyőjére saját maga írja ki saját magának: „Nagyszerű vagy”. Ebből a logikából kiindulva ajánlja fel Jézusnak a dicsőséget, cserébe azért, hogy imádjá őt. Jézus alázattal, de határozottan szegezi vele szembe ismét az Írás szavát: „Írva van: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!” Ő sem nem önmagát dicsőíti, sem pedig mástól nem fogadja el a dicsőséget, egyedül csak az Atyától. Ezért ott dicsőül meg, ahol a legnagyobb fokban kinyilvánítja hódolatát az Atyának és szeretetét az ember iránt: a kereszten. Isten dicsősége, vagyis belső élete a kereszten tárul fel az egész világ előtt. S nem véletlen, hogy éppen a szeretett tanítvány lesz az, aki megérti, hogy az értünk kereszthalált vállalt Emberfia az Isten tökéletes képmása a földön, ezért a János-passióban Nagypéntek a dicsőség fényében áll.

Gondoljuk csak tovább: Az a tény, hogy a glóriát, a dicsőséget a lét végső beteljesedésének tartjuk, három dolgot kíván meg tőlünk, keresztényektől. Az első, hogy

lelkünk mélyén semmire se vágyakozzunk jobban, mint a nyilvános elismerésre és dicséretre, de nem akárki részéről, hanem magától Istentől. Másodsor: Ne hagyjuk, hogy megigézzen bennünket önmagunk eszményített képe, mert ez megakadályozza, hogy a dicsőséget Istentől mint ajándékot tudjuk elfogadni. Harmadsor pedig: Győzzük le magunkban azt a vágyat, hogy szüntelenül, minden lépésünkért elismerést kívánjunk. Az örök dicsőségre rendelt életforma arra biztat, hogy olyanok legyünk, mint a gyermekek: hagyatkozzunk annak szeretetére, aki minket létbe hívott, és aki meg akar vallani bennünket az egész teremtés színe előtt a végső napon.

11. szó: „Az is írva van: Ne kísértsd Uradat, Istenedet!” (Lk 4,12)

Végül a sátán Jeruzsálembé viszi Jézust, és a templomépület párkányára állítja, mondván: „Ha Isten Fia vagy, vedd le magadat. Írva van: Angyalaidnak parancsolt felőled, hogy megőrizzenek téged minden utadon. Kezükben hordoznak téged, hogy kőbe ne üssed lábadat” (vö. Lk 4,9-11). Ezzel szellemi módon elővételezi az utolsó megkísértést, amikor a Golgota hegyén más szavakkal ugyan, de lényegében ugyanezt mondják kivégzői a kereszten függő Jézusnak: „Másokat megszabadított, szabadítsa meg most önmagát, ha ő a Messiás, az Isten kiválasztottja!” (Lk 23,35), és: „Te, aki lerontod az Isten templomát és harmadnapra fölépítéd azt, szabadítsd meg magadat! Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről!”; valamint: „Ha Izrael királya ő, szálljon le most a keresztről, és hiszünk neki. Az Istenben bízott, szabadítsa meg most, ha kedve telik benne!” (Mt 27,40.42-43).

Látjuk, hogy a sátán mennyire tud az emberek által is szólni, ugyanakkor Jézust utánozva ezúttal ő is arra hivatkozik, hogy „írva van”. Megmutatja, hogy tud vallásos is lenni: jobban ismeri az Írásokat, mint mi, sőt jobban, mint a világ összes teológusa együttvéve. De csak a holt betűt ismeri, az éltető Lelket, a kinyilatkoztatás Lelkét elutasítja. Eretnek módra válogat a Biblia igéiből, és kiszakítva eredeti szövegösszefüggésükből úgy forgatja, csúri-csavarja azokat, hogy zavart keltsen az emberben, és megingassa Istenbe vetett bizalmát. De Jézusnál hiába próbálkozik, ő a Szentírás szavát Izrael üdvösségtörténeti tapasztalata és hagyománya szerint értelmezve vág vissza: „Az is írva van: Ne kísértsd Uradat, Istenedet!” Vagyis: „Ne tedd próbára a próba alá nem vethető Istent!”

Gondoljuk csak végig: Nem arra irányul a kísértő minden próbálkozása, hogy Isten iránti bizalmunkat megrendítse? Az első két kísértés talán csak puhatolózás, vagy épp elterelő hadművelet volt, a fő csapást most is – mint a kezdet kezdetén a Paradicsomkertben – az Istenbe vetett bizalmunkra akarja mérni. A bizalomra szólító zoltárversekkel vakmerő bizakodásra kísért, máskor pedig épp ellenkezőleg, a kétségbeesésbe próbál taszítani.

Istent nem lehet rosszra kísérteni, és ő sem kísért senkit (vö. Jak 1,13), az ember azonban – engedve az ördög sugallatának – időről időre mégis megpróbálkozik az istenkísértéssel: a szeretetre hivatkozva vakmerően esztelen dolgokat kér tőle, hogy úgy tűnjék, Isten megdicsőítette. Ezzel szemben a szeretet útja az, hogy Istenre hagyatkozzunk a kilátástalan helyzetben is, bízva abban, hogy Isten – lehet, hogy csak az utolsó pillanatban, vagy mint Jézus esetében, az utolsó pillanat után, de mindenképpen – megment minket.

A másik tanulság, hogy nem szabad hagynunk megzavarni magunkat attól, hogy valaki a Szentírást idézi nekünk. Ha ezt a szövegösszefüggésből és a szent hagyományból kiragadva, az Egyház értelmezésével szemben teszi, el kell utasítanunk. A Szentírást nem lehet akárhogyan értelmezni, hanem csak úgy, ahogy a sugalmazó Lélek – aki az Anyaszentegyház Lelke is – értelmezi.

A nyilvánosság elé lépő Jézus hét szava

Az Úr Jézus keresztsége és pusztai megkísértetése után tanítani kezdett az Isten országáról. Nyilvános működésének három éve alatt gyakorlatilag csak erről beszél. Erről szólnak példabeszédei, ezt hirdetik meg csodás gyógyításai és egyéb csodajelei. A következőkben arról lesz szó, hogyan hirdette meg Isten országát nyilvános működésének kezdetén, hogy azután szenvedésének előestéjén, az utolsó vacsorán már nyíltan, minden képletesség nélkül (vö. Jn 16,30) tárja fel ennek az országnak legvégső titkát: az Atya, a Fiú és a Szentlélek hozzánk jön, hogy bennünk, közöttünk lakják (vö. Jn 14,23).

12. szó: „Az idő betelt: elközelgett az Isten országa” (Mk 1,15)

Mi sokszor úgy járunk, mint Jézus kortársai, hogy az Isten országáról és az üdvösségről kialakított saját elképzeléseinket olvassuk bele Jézus tanításába. Ellenfelei azért ítélték el és adták halálra, mert tanítása és tettei nem feleltek meg a Messiásra és az általa meghirdetett Isten országára vonatkozó, az Ószövetségből eredeztetett, de saját elképzeléseiket tükröző elvárásaiknak. Sőt még tanítványai is ezt kérdezik tőle kevéssel mennybemenetele előtt: „Uram, tehát mostanában állítod helyre Izrael országát?” (vö. *ApCsel 1,6*)

Jézus viszont pontosan úgy hirdeti meg az Isten országát, ahogyan az feltárult előtte megkeresztelkedésekor az Atya szózata által, és a kísértővel vívott küzdelem során a pusztában: Isten fiainak egészen új és eredeti életformájaként. A test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége által irányított életvitellel azt az életet állítja szembe, mely nem más, mint élő és éltető kapcsolat az Atyával és egymással a Szentlélekben.

Jézus tanításának lényege az a kapcsolat Isten és ember között, mely benne magában áll fenn. Ilyet egyetlen vallásalapító sem tanított, mert egyikükkel sem érkezett el az Isten országa, egyedül csak Jézus Krisztussal. A vallások mind az igazságot, a fényt, az élet értelmét, természetfölötti célját keresik; Buddha, Lao-ce, Mohamed és a többiek keresték az utat, de egyikük sem volt maga az Út, próbálták megközelíteni az igazságot, de egyikük sem volt maga az Igazság, mindnyájan szomjaztak a végtelen, örök életre, de egyikük sem volt maga az Élet. Buddha neve azt jelenti: „megvilágosult”, Jézus viszont azt mondja magáról: „Én vagyok a világ világossága. Aki követ engem, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.” (*Jn 8,12*)

És mi azért hihetünk neki, mert egyetlen vallásalapító sem halt meg értünk és az egész világ üdvösségéért, egyedül csak Jézus. Egyikük sem küldte el az elevenítő Szentlelket, egyedül csak Jézus. És egyikük sem vesz fel szentháromságos életének boldog közösségébe, egyedül csak Jézus. Ezért nélküle, az ő személyétől elszakítva a legszebb evangéliumi kijelentés is hamisan cseng, a kereszténynek nevezett értékek kiüresednek, a vallásosság elerőtlenedik. Nélküle nincs túlvilág sem, mert Jézus Krisztus maga a mi túlvilágunk, s a vele való személyes, élő kapcsolat maga az Isten országa.

Gondoljuk csak végig: Ennek a kezdettől fogva nekünk készült országnak, a világmindenség örök jövőjének körvonalai már kirajzolódtak az ember szívében. A megtestesült Fiú, Jézus Krisztus pedig kiárasztotta a Szentlelket, hogy Isten országát ne csak megértsük, hanem élni is képesek legyünk már itt a földön, Atyának szólítva a fölséges Istent, és benne testvérnek tekintve egymást.

13. szó: „Aki újjá nem születik, nem láthatja meg Isten országát” (Jn 3,3)

Az Isten országa olyan valóság, mely teljesen át akarja rendezni az életünket. Újra meg újra véget vet a régi világnak bennünk, és megnyit egy újat, mely egészen más minőség, mint az előző volt. Nekünk pedig csak engednünk kell, hogy megtörténjen velünk az, amit Jézus a Nikodémussal folytatott beszélgetés során újjászületésnek nevez. (Azért is találó ez a kifejezés, mert valami olyan eseményt jelöl, melyet nem mi alakítunk, de nem is úgy történik velünk, hogy csupán passzív elszenvetői, hanem résztvevői, tevékeny közreműködői vagyunk.)

Tulajdonképpen egész életünk születés, kezdve attól, hogy világra jöttünk, egészen addig, míg ebből a világból egy másikba költözünk. Születés volt, amikor öntudatra ébredtünk, születés, amikor először tapasztaltuk meg a szeretetet a maga személyes valóságában, születés az Úr Jézussal való találkozás. Minden születés szorongással jár, mert mindig keskeny az út és szűk a kapu, mely a tágasságra, a több életre vezet (vö. *Mt 7,14*).

Ez az újjászületés valósul meg minden megtérésben. A konvertiták Ágostontól Ferencig és a modern kori megtérőkig általában sírva születnek meg egy új, azelőtt nem ismert világra, mint a gyermek, egy bizonyos mélyről jövő, felszabadító zokogással. Aki hinni kezd Jézusban, az Isten Fiában, Isten szívére, a Szentháromság életére csatlakozik rá, mintegy szellemi-lelki vérátömlesztésben lesz része. A keresztény hit nem csupán azt jelenti, hogy elfogadjuk, hogy van túlvilág, hanem mindenekelőtt azt, hogy Jézus maga a mi túlvilágunk, hiszen mi is részesültünk isteni természetében.

Az Úr Jézus megváltó szent halála által ugyanis – melyet maga is születésnek nevez (*lásd Jn 16,21-22*) – az ember, az egész emberiség megszületett Isten boldog örökkévalóságára. Ebben részesülünk mindenekelőtt a szent keresztségben, mely vízből és Szentlélekből való újjászületés. Krisztus azért jött, hogy életünk legyen, mégpedig bőségben (vö. *Jn 10,10*), ezért a kereszténység nem egy vallás csupán, hanem Élet.

Minden születésnek megvan a maga ideje. A szekták erőszakosak, szinte erővel kényszerítenek, hogy most azonnal térjünk meg – Krisztus és az ő Egyháza ellenben megelégszik azzal, hogy meghirdeti: „Az idő betelt: elközelgett az Isten országa. Térjete meg és higgyetek az evangéliumban!” (*Mk 1,15*) Persze lelki születésünk, megtérésünk a kegyelem ideje. Mindenki akkor és olyan fokon születik meg, ahogyan az Isten akarja. Ezért nem a másikat kell néznünk, hanem csakis a nekünk adott kegyelemre hallgatni és azt követni.

A születéshez bizalom kell, amely túl van a halálfélelmen, mert ki kell szakadnunk egy jól ismert, megszokott világból. Vannak koraszülöttek, akiket bura alatt kell tartani, különben elpusztulnak. Az elfogadó szeretet mesterségesen fenntartott légkörére van szükségük, hogy megerősödjenek és gyökeret verjenek Krisztusban. Még többen vannak azonban a túlhordott óriásmagzatok, akiknek már rég meg kellett volna születniük, de görcsösen ragaszkodnak eddigi világukhoz, félnek elengedni valamit, ami megakadályozza, hogy az új világba lépjenek. Nekik jól kell vigyázniuk, mert aki tudatosan halogatva megtérésének idejét születése ellen dolgozik, az elvetélt magzattá válhat, és nem láthatja meg az új világot.

Gondoljuk csak tovább: A keresztény a születés állapotában lévő ember. Születni azonban csak mezítelenül lehet. Nem farmernadrágban és pólóban jöttünk a világra, de nem is barna kámszában vagy püspöksüvegben. Az igazi megtérések ezért bizonyos értelemben lemeztelenítenek. Persze ez nem azt jelenti, hogy Diogenész módjára ruhátlanul egy hordóban kell laknunk, hanem hogy Krisztusban éljünk, aki állandóan születik az Atyától, és semmihez se ragaszkodjunk úgy, mint őhozzá.

A keresztény élet születések, megtérések sorozata, és a mi hivatásunk, hogy nem csupán krisztusivá, hanem magává Krisztussá, az ő új kiadásává szülessünk, és így Isten általunk legyen jelen a világban.

14. szó: „Jöjjetek utánam! Én emberek halászaivá teszek titeket” (Mk 1,17)

Már az a tény is igazolja, hogy Jézus Isten nevében és az élő Isten tekintélyével lép fel, hogy erre a szavára a leendő apostolok azonnal felállnak, otthagyják mindenüket, és követik őt. Az ember mielőtt bármilyen ajánlatra is válaszolna, nyíltan vagy rejtetten mindig megkérdezi magától, hogy megéri-e ez neki. Amikor azonban Isten hív, és ezt megéri a lelkünk, akkor nincs helye semmiféle számítgatásnak, mentegetőzésnek, magyarázkodásnak. Még annak sincs sok értelme, hogy hangoztassuk: én alkalmatlan vagyok, mert bűnös ember vagyok. Ki nem az? S ki tudja magát saját erejéből szentté tenni, hogy azután már hiba nélkül lévén nyugodtan léphessen Jézus nyomába?

Nagyon sok múlik az induláson. Ha már az indulást elrontja a számítgatás, a túlzott félszesség, a kislelkűség, mit lehet várni az út folyamán, a próbatételek között? Éppen azért gyógyul a lélek, ha fontolgtatás, fenntartások és visszafordulás nélkül Jézus nyomába szegődik. Más alázattal azt mondani: „Tőlem minden rossz kitelhet, Isten kegyelme nélkül el is hagyhatnám hivatásomat”, s ugyanakkor nap mint nap Isten kegyelmébe kapaszkodva tenni az ő akaratát, mint méltatlanságunkra hivatkozva kifogást keresni, miért is nem követjük Jézust.

Ha jól rajtolunk, ha Jézus szavára értelmünket, akaratunkat és érzelmeinket, teljes emberi egzisztenciánkat egy irányba fordítva indulunk, nagy esélyünk van a sikeres célba érésre és az örök győzelemre. Ha valaki elindul a követés útján, azt Jézus nem hagyja cserben, hanem mindaddig mutatja előtte az utat, míg az út végére nem ér. Sőt, valahányszor engedjük, hogy Jézus Krisztus hálója bekerítsen, és magyarázkodás nélkül tesszük, amit ő kíván tőlünk, mi magunk is emberek halászaivá leszünk, akik lelkeket mentenek meg a kárhozát örvényeitől a mennyek országa számára.

Aki elindul a Krisztus-követés útján, egyetlen értékhez rendel hozzá mindent: Isten országához, melynek közvetítőjévé, képviselőjévé lett az Úr akaratából az emberek között. Többé nem saját öntörvényűsége s nem is e világ törvényei szabják meg, mit tegyen, hanem Isten hatalmas terveinek szolgálata tölti be életét. Nem fontos, mit csinált azelőtt, milyen családból származik, mi volt a foglalkozása. Az számít egyedül, hogy Isten kiválasztotta, és szolgálja által fölkenete erővel és Szentlélekkel. Nem az számít, hogy amit tesz, látványos-e vagy sem, fáradozásának célját, értelmét az adja, hogy Jézussal és Jézusért teszi.

A „Jöjjetek utánam!” felszólítás elkíséri az embert egész életében. Nemcsak az apostolok meghívásakor mondja Jézus, de ez az evangéliumokban megőrzött utolsó szava is Péter apostolhoz: „Kövess engem!” (vö. *Jn 21,23*). Nehogy azt gondoljuk hát, hogy csupán életünk egyetlen nagy eseményéről van itt szó. Jézus minden pillanatban elhalad mellettünk, és hív, hogy hagyjuk ott régi életünket és kövessük őt. Aki ezeket a kisebb hívásokat semmibe veszi, hogyan hallaná és hogyan valósíthatná meg a „nagy hívást”, hogyan remélhetné, hogy egykori nagy döntésében Jézus mellett hűségesen ki fog tartani?

Az Úr kiválasztottjának lenni komoly felelősséget is jelent. Júdást is kiválasztotta Jézus, ő is vele járta Galilea útjait, ő is hallotta tanítását, ő is látta csodáit. Júdás is Jézussal volt, de csak külsőleg, szívében és szándékaiban nem, s így kiszolgáltatta magát a sátánnak. Csak úgy van értelme Jézust követni, ha mindenestől vállaljuk, ha nem az izgalmas feladat az igazi vonzerő, hanem maga a tény, hogy vele lehetünk, és nap mint nap megújítjuk elhatározásunkat, hogy egyre jobban vele leszünk.

Gondoljuk csak tovább: Az egész keresztény élet valójában Krisztus hívószavának ismétlődéséből és rá adott válaszaink egymásutánjából épül fel. S ahol a szó visszhangtalan marad, ott elakad fejlődésünk is: egy helyben toporgunk és nem értjük, miért nem haladunk előre, holott éppen arról van szó, hogy mi nem tettük meg az éppen szükséges lépést.

Sok fajtája és fázisa van a Krisztus-követésnek a lelkes nekiindulástól a tudatos keresztthordozásig. Nem kell aggódnunk és irigykednünk az apostolokra és szentekre, amiért ők a követés olyan fokára jutottak, mely számunkra elérhetetlenül messzinek tűnik. Nekünk elég a magunk tempójában követni Jézust, az ő hívására adott igenjeink ritmusában egyre bensőbbé alakítva ezt a követést. A díszletek, szereplők változhatnak körülöttünk – a lényeg ugyanaz marad. De lehetnek a külső keretek nap mint nap változatlanok is, amennyiben odaadásunk, az Üdvözítővel való kapcsolatunk egyre mélyebbé és bensőségesebbé válik, Jézus Krisztus jelenléte egyre jobban átjár, betölti életünket, s a maga képére formál bennünket.

15. szó: „Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket” (Mk 2,17)

Akkor mondja ezt Jézus, amikor a farizeusok megütköznek azon, hogy Jézus vámosokkal és bűnösökkel ül egy asztalhoz. Ezt is mondja: „Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek”, kifejezve ezzel, hogy a bűn olyan, mint a betegség, a bűnös ember pedig olyan, mint a beteg. Mivel pedig ő nem másért jött, mint hogy ezt a betegséget meggyógyítsa, a betegnek szabad, sőt ajánlatos az orvos elé állnia, és tőle várni a gyógyulást.

Gyökeresen más ez, mint a farizeusok elképzelése, akik azt hiszik, hogy akkor hallgatja meg őket Isten, ha böjttel, imádsággal, jó cselekedettel kedvessé teszik magukat előtte. A farizeusok felfogásában az ősi, pogány vallási hozzáállás köszön vissza, a bűnbeesett, Istentől rettegő ember rossz beidegződése, aki hatni akar az Istenre, és azt hiszi, hogy lemondása, áldozata által csikarhatja ki tőle a megbocsátást. Pedig Lévinek, Mária Magdolnának és a többi vámosnak és utcanőnek nem kell előbb szentté, büntelenné, tökéletessé lennie, hogy Isten lehajoljon hozzájuk. Elég, ha hagyják, hogy Jézus Krisztus megszólítsa őket, és engedve az isteni irgalom vonzásának majd fel tudnak állni bűneikből, és el tudnak indulni az üdvösség útján.

Éppen azért mondja róluk másutt Jézus, hogy megelőzik a farizeusokat az Isten országában (vö. *Mt 21,31-32*), mert önekik legalább van betegségtudatuk, és örülnek, hogy eljött hozzájuk az orvos, míg a farizeusok egészségesnek gondolják magukat, és elutasítják, hogy orvosra lenne szükségük. Pedig a legalattomosabb kór, a lelki élet rákfenéje vette be magát a szívükbe: a gög, ez a rejtett, de igen gyorsan terjedő, a legkülönfélébb áttéteket produkáló sejtburjánzás, amely igen hamar az ember egész valóját ellepi.

Jézus nekik is felajánlja Isten irgalmát. Igaz, ellenállásukat tapasztalva kemény szavakkal utal állapotuk siralmas voltára, de csak azért, hogy így próbálja meg beláttatni velük, hogy gyógyulásra van szükségük, mert kívülről ugyan épnek és egészségesnek látszanak, ám belülről a teljes összeomlás szélén állnak (*lásd Mt 23, 27skk*).

Nemcsak tanításával nyilatkoztatja ki nekik az Atya irgalmas, gyógyító szeretetét, hanem csodajeleivel is. A csodás gyógyítások mind csak a bűnbocsánatban való újjáteremtésnek az illusztrációi. Nem a látványos gyógyulás a fontos, hiszen a gyógyult betegnek egyszer majd újra meg kell halnia, hanem a bűnbocsánattal megadott örök, istengyermeki élet. Ezért is mondja a béna meggyógyításakor: „Mi könnyebb, ha azt mondom: bocsánatot nyertek bűneid, vagy ha azt: kelj föl és járj? Tudjátok meg, hogy az Emberfiának van hatalma a földön a bűnök megbocsátására.” (*Lk 5,23-24*)

Amikor pedig majd ellenségei egész életének tanúságtételét visszautasítják, amikor már megszakad velük a kommunikáció, mert halálra ítélik és keresztre feszítik, Jézus akkor sem

mond le arról, hogy felkínálja nekik Isten bocsánatát: a kereszten imádkozik értük, és felajánlja értük megváltó halálát.

Gondoljuk csak tovább: Annak, hogy Isten valóban eljött, és hogy elhozta a szabadulást, egyetlen bizonyítéka van, a bűnök bocsánata, a feloldozás. A bűnbocsánattal, a szent keresztség által és a szentgyónások ismétlődő alkalmi során új világ veszi kezdetét; nem helyreállítás, rehabilitáció történik csupán, hanem új teremtés.

Ne szégyelljük hát sebzettségünket, betegségünket az isteni orvos előtt! Ne takargassuk, hanem tárjuk fel előtte nyomorúságunkat, engedve, hogy ujjával, a Szentlélekkel megérintsen és meggyógyítson, s így ő maga tegyen alkalmassá minket az Isten országára.

16. szó: „Nem azért jöttem, hogy a törvényt megszüntessem, hanem hogy beteljesítsem” (Mt 5,17)

Az Ószövetség népét mindennél jobban az különböztette meg a környező pogány népektől, hogy Istenükkel, az egyetlen Úrral olyan bensőséges viszonyban voltak, mint egyetlen más nép sem a maga isteneivel. Ennek a szerelmes Isten–ember kapcsolatnak a gyümölcse és egyben dokumentuma nemcsak a Szentírás legköltőibb könyve, az Énekek éneke, hanem az Izrael mindennapjait átszövő törvények és parancsok gyűjteménye is. A törvény megtartása pedig Izrael részéről nem más, mint válasz Isten szerelmes közeledésére.

A törvény jó, mert lemér bennünket. Mivel Ádám és Éva elszakadt a szeretet forrásától, Isten megkönyörülve a bukott emberiségen törvényt adott neki. A bukott Ádám ivadékainak szükségük is van rá, hogy Istentől fogódzópontokat, jelzőkarókat kapjanak, hogy így meg tudják különböztetni a jót a rossztól, és ne hulljanak vissza a totális zűrzavarba, ahol sorsuk a százalmas vergődés és dicstelen pusztulás lenne. Isten tehát tíz szavával kinyilatkoztatta létünk legmélyebb törvényét, hogy az elhomályosult értelme, rosszra hajló akarata miatt tévelygő embert visszavezesse arra az útra, amelyen járva eltalálhat vágyai beteljesítőjéhez, az élő Istenhez.

A Biblia hitében élő ember a törvényen keresztül, az azon való szüntelen elmélkedés és a parancsok megtartása által kapaszkodik a világon túli, láthatatlan és örökkévaló Istenbe. Az Istentől kapott törvényhez úgy ragaszkodni, mint magához az Istenhez, ugyanakkor nem feledve, hogy a törvény nem Isten – ez a helyes vallásos magatartás, amelynek mintegy mellékesen kultúrát alakító ereje is van.

Jézust azért küldte az Atya a világba, hogy ezt a törvényt teljessé tegye, méghozzá két irányban. Befelé, vagyis még mélyebben gyökereztetve bele az Istennel való bensőséges kapcsolatba, és kifelé, új dimenziót nyitva meg immár nem csupán a választott nép, hanem minden ember előtt.

Jézus azért jött, hogy beteljesítse a Tízparancsot, sőt az egész törvényt és a prófétákat. Az ószövetségbeli isteni kijelentések csak benne válnak igazán sokatmondóvá és kimeríthetetlen gazdagságúvá, ami nem is csoda, hiszen az Ószövetséget sugalmazó Lélek és a Fiúisten megtestesülését végbe vivő, csodáiban megnyilatkozó s őt a halálból feltámasztó Lélek egy és ugyanaz. Egy valódi kereszténynek ezért soha nem lehet idegen az Ószövetség, mert a Jézusba vetett hit magába foglalja Jézus hitét, az Ószövetségben megfogalmazott zsidó hitet is. És nem lehet idegen a Tízparancs sem, hiszen annak negatív formulái, tiltásai a partokat jelzik, melyek között az élet vize hömpölyög. Ha nem lennének partok, ha gáttalanul áradna és terülne szét ez a víz, megszűnne éltető folyam lenni, megposhadna és mocsárrá változna. A szeretet csak bizonyos partok között marad tiszta, Isten életét közlő ajándék.

Amióta Isten Fia emberré lett, meghirdette Isten országát, meghalt és feltámadt, s elküldte nekünk a Szentlelket, a törvényből semmi sem lehet számunkra külsődleges, hanem az egész az Isten és ember közti szerelem járja át. A törvény igája ettől édes és terhe ettől könnyű. Ettől fogva a törvény, a Tízparancs megtartása nem egy norma teljesítése, hanem

annak elősegítése, hogy az élet különböző területein megvalósulhasson a törvény teljessége, a szeretet.

Gondoljuk csak tovább: Urunk nem csupán tanítást adott, hanem az új és végső kinyilatkoztatáshoz méltó életre is el akar vezetni, amikor a Tízparancsot egyetlen parancsban foglalta össze: „Új parancsot adok nektek: szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket!” (Jn 13,34) Valójában nem is parancs ez már, hanem élet, Isten belső életének kiáradása, amikor a Szentlélek által szívünk kitágul az ő szeretetének mérhetetlen tágasságára. A krisztusi törvény hordozója, az Egyház pedig szentségei, mindenekelőtt a keresztség és az eucharisztia által őrzi és közvetíti az Isten és ember szerelmének minden emberi elképzelést felülmúló teljességét.

17. szó: „Boldogok vagytok... – Jaj nektek...” (Lk 6,20-26)

A boldogságmondás sajátos irodalmi műfaj, mely leginkább a gratulációhoz hasonlít. A nyolc boldogságban Jézus boldognak, az arám szó eredeti jelentése szerint szerencsésnek nevezi azokat, akiket evilági szempontból sajnálatra méltónak tartunk: az ő kiindulási pontjuk kedvezőbb, helyzetükből fakadóan közelebb vannak Isten országához. Jézus nem boldogságot kíván, és nem is boldogságot ígér – mint ahogy azt sokan tévesen értelmezik, azt gondolva, hogy az általa kínált boldogság majd kárpótlás lesz a földi életben elszenvedett gyötrelmekért –, hanem kijelenti, proklamálja hallgatóinak, hogy ők itt és most, a szenvedések, nélkülözések, üldözések közepette boldogok, mert benne feltárult számukra Isten országa, és jelen idejű valósággá vált az örök jövő. Hiszen Jézus maga a lélekben szegények minden mást felülmúló gazdagsága, ő Isten vigasztalása, ő maga a jutalom, s vele lenni a boldogság. Senki és semmi be nem töltheti szívünk eszeveszett vágyakozását a boldogság után, csak ő.

A Jézus által a hegyi beszédben elmondott boldogságok valójában nem más, mint Isten országa örömhírének sajátos meghirdetése, ezért a boldogság nem négy és nem is nyolc vagy kilenc (lásd Mt 5,1-12), hanem voltaképpen egy, s abban áll, hogy a különböző élethelyzetekben, állapotokban és körülményekben Jézus Krisztussal találkozhatunk és vele azonosulhatunk.

Szent Lukácsnál a négy boldogságmondásra négy jaj következik. Ezek ugyanúgy egy irodalmi műfaj képviselnek, s ha a 'boldogok' szó Jézus anyanyelvén „szerencséseket” jelentett, akkor a jajokat pedig így fordíthatnánk: „szerencsétlenek vagytok”. A négy boldogság címzettjei a szegények, a négy jaj pedig a gazdagoknak szól.

A gazdagság Szent Lukács fontos témája, gondoljunk csak az esztelen gazdagról, a hűtlen intézőről vagy a dúsgazdagról és a szegény Lázárról szóló példabeszédekre, melyek csak az ő evangéliumában maradtak fenn (lásd Lk 12,16-21; 16,1-9; 16,19-31). A gazdagság Lukácsnál veszélyforrás, mert először is megakadályozza, hogy az ember tovább lásson a jelennél, és felismerje az ő igazi érdekét, az üdvösséget; másodsor bezárja önmagába, és érzéketlenné teszi mások szüksége és szenvedése iránt; harmadszor pedig átveszi Isten helyét az ember szívében, és bálvánnyá lesz.

A gazdagnak ezért nagyon nehéz, majdhogynem lehetetlen bejutnia Isten országába (vö. Lk 18,24-27). Vagyona, birtoka nem saját tulajdona, hanem olyan, Istentől kölcsönbe kapott eszköz, mellyel kötelessége a szegényeken segítenie, akikben magával Krisztussal találkozhat. A gazdagnak ezért állandóan adnia kell, a hatalmon lévőnek pedig állandóan ki kell vetköznie a hatalomból, különben egyáltalán nem is üdvözülhet.

Gondoljuk csak végig: A boldogságok és a jajok kulcsa egyaránt a Jézus Krisztussal való kapcsolat. Nélküle a legígéretesebb élethelyzet és állapot is siratni való és átkozott, vele viszont a legnagyobb nyomorúság is a több, a kifogyhatatlan, az örök élet forrása. Igazából mindegy is, hogy milyen állapotban, élethelyzetben vagyunk. A negatívak annyiban

előnyösebbek, hogy azokban talán jobban el szoktunk gondolkodni arról, hogy mi a lényeges és mi a lényegtelen. De ahogy a gazdagnak nem elég becsületesen és nagylelkűen adakoznia, hanem minden erejével azon kell lennie, hogy szíve egészen Istené legyen, úgy a szegénység sem önmagában vezet el az üdvösségre, csak akkor, ha lelki is, vagyis ha szegénységünkben egészen az Istené vagyunk.

Még valami: A boldogságok és a jajok egyértelművé teszik, hogy az életünknek nagy a tétje, magatartásunkkal, választásainkkal kockára tehetjük, sőt akár el is veszíthetjük az örök boldogságot. Ha nem ismerjük fel, hogy itt a szelíd Jézus szavával nem lehet vitatkozni, hogy bizonyos kérdések nem egyéni ízlésen vagy többségi szavazás eredményén múlnak, akkor nem érthetjük meg és nem is fogadhatjuk be igazán az evangéliumot. És akkor az nem örömhír lesz számunkra, hanem ítélet, mely félelmetesen szól Jézus Krisztus ajkáról: „Nem ismerlek titeket” (Mt 25,12).

18. szó: „Keressétek elsősorban Isten országát és annak igazságát!” (Mt 6,33)

Az Úr Jézus akkor mondja ezt, amikor a gondviselésben való bizalomra int minket: „Ne aggódjatok életetek miatt, hogy mit esztek vagy mit isztok, sem testetek miatt, hogy mibe öltöztök. Nem több-e az élet az eledelnél s a test a ruhánál?” (lásd Mt 6,25skk). Az étel, ital és ruha szimbólumok: mindennapi gondjainkat jelentik, amelyek majdhogynem elborítanak bennünket, mindaz, amire azt mondjuk, hogy ez az életünk: a megélhetés nehézsége, a gyermekek nevelése, taníttatása, emberi kapcsolataink, nemzetünk sorsa és sok minden más, ami néha elviselhetetlen teherként nehezedik ránk.

Jézus mégis azt mondja, hogy nem az ön- és fajfenntartással járó gondok az emberi élet igazi gondoljai. Az emberiség nem egy állatfaj a többi között, számára az evés a végső, örök lakoma fényében áll, a nemzés pedig Isten országának végső kiteljesedéséért van. Ő bőségesebb életet akar adni, ezért elsősorban az örök életet táplálja bennünk, amely nélkül az élet felszínének kétségbeejtő módon nincs semmi értelme. Minden más nélkül lehet élni, minden más nélkül elvagyunk, de Isten nélkül nem. Ez a valóság, amely ugyan most még nem mindenki számára nyilvánvaló, de legkésőbb a halál pillanatában egyértelműen ki fog derülni, hiszen az örök élethez nem lesz szükségünk sem ételre, sem italra vagy ruhára, és nőszülni, férjhez menni sem fogunk, csak Isten szeretetéből fogunk élni, viszontszeretve őt és ugyanazzal a szeretettel, a Szentlélekkel szeretve egymást.

A bűnbeesett ember ideológiailag és gyakorlatilag is hajlamos a politeizmusra, a többistenhitre. Állandóan kísértve vagyunk arra, hogy az egy igaz Isten mellett legyenek kis isteneink is, akiknek hódolunk. Az egész Ószövetség azt tanúsítja, hogy amikor jól ment a sora, Izrael mindig bálványimádó lett, s csak amikor ellenség tört rá és csapások sújtották, tért vissza újra meg újra az egyetlen Istenhez. Most megértjük, hogy a gondviselésbe vetett bizalomról beszélve Jézus miért mondja: „Senki sem szolgálhat két úrnak: vagy gyűlöli az egyiket, a másikat pedig szereti, vagy ragaszkodik az egyikhez, a másikat pedig megveti.” (Mt 6,24) Ez a kijelentés és az Isten országának keresésére való felszólítás összetartozik. Jézus egy alapdöntés elé állít bennünket: vagy őt fogadjuk el életünk urának, a vele való kapcsolatnak, Isten országának rendelve alá mindent, vagy valami másnak leszünk a szolgálói. E nélkül az alapvető és radikális döntés nélkül nincs Krisztuskövetés. Enélkül érthetetlen marad Isten országának természete, hiszen Isten országa olyan valóság, amelyet az ember elsősorban nem az értelmével ismer meg, hanem ezzel a döntéssel, melyet ha meghozott, már mindent tud, mindent pontosan tud.

Akkor nyilvánvaló lesz számára az is, mi az Isten országának igazsága. „Mi az igazság?” – kérdezi Pilátus (vö. Jn 18,38), de már a kérdést is rosszul teszi fel, hiszen az igazság nem valami, hanem valaki: a megtestesült Ige, aki íme, ott áll előtte. Jézus maga mondja: „Én

vagyok az igazság” (vö. *Jn 14,6*). Minden igazság vele mint alapigazsággal van kapcsolatban. A hit igazságai mind egyetlenegy forrásból: Jézus Szívéből fakadnak, és oda is áramlanak vissza. Tehát elsősorban nem dogmákat, hanem Jézust magát kell egzisztenciálisan elfogadnunk, úgy, hogy mindent az ő szeretetén vizsgálunk és mérünk meg, s ez alapján döntünk, hogy megtartjuk vagy kidobjuk a szemébe.

Mert ez az igazság nem elvont tétel, hanem eleven valóság, út, mely az üdvösségre vezet, sőt maga az élet. Ezért Jézus nem csupán azt mondja magáról, hogy ő az út és az igazság, hanem azt is, hogy ő az élet. Márpedig csak Istennek van önmagában élete, ő mondhatja egyedül: „Én vagyok, aki vagyok” (vö. *Kiv 3,14*). Ő maga az az élet, mely értékesebb az eledelnél és több a ruhánál, melyet keresnünk kell, s ha egyszer rátaláltunk, még jobban fogjuk keresni, az utolsó napig.

Gondoljuk csak tovább: Nap mint nap döntéshelyzetbe kerülünk; döntünk egy párt mellett, döntünk a lakógyűlésen, döntünk mindennapi dolgokban. Amikor azt halljuk, hogy döntsünk az Isten országa mellett, eleinte talán azt hisszük, hogy ez is olyan döntés, mint a többi. De nem: Jézusban nem egy párt vezetője, nem is egy bölcs guru vagy nagy vallásalapító szól hozzánk, hanem maga az élő Isten jön felénk, hogy feltárja előttünk a Szentháromság belső életét. A három isteni személy az örök mennyei lakoma asztalánál ül, mint Andrej Rubljov ikonján, és hívja az embert: Jöjj közénk! Vegyél részt a lakománkon, vegyél részt az ünnepünkben, vegyél részt a mi boldog örök életünkben!

Törődhetünk tehát a mindennapi kenyérrel, a ruhánkkal, a frizuránkkal, a társadalmi életünkkel, azzal, hogy kit válasszunk életünk párjául, mégis elsősorban az Isten országát keressük, a többi mind hozzáadatik nekünk. Sok minden lehet fontos, de csak egy a szükséges. (Vö. *Lk 10,42*)

Ha valóban Jézus Krisztus a mi életünk és örökkévalóságunk, akkor a logika erejénél fogva nem lehet ennél fontosabb ügyünk, aktuálisabb problémánk és kérdésünk, nem lehet nagyobb boldogságunk és örömünk, nem lehet gyöngédebb intimitásunk, mélyebb békességünk. Arra vagyunk teremtve, hogy az övé legyünk, ő pedig a miénk, mindörökre.

A vérrel verítkező Jézus szava

19. szó: „Atyám, ha lehetséges, múljék el tőlem ez a pohár, de ne az én akaratom legyen, hanem a tiéd.” (Lk 22,42)

Az Írásokat sugalmazó Szentlélek megadta nekünk azt a kegyelmet, hogy Urunknak ne csak nekünk mondott szavait ismerjük, hanem behallgathassunk imádságába is. Szenvedésének éjszakáján az Olajfák hegyén mondott imádsága, melyet a Lélekben intézett az Atyához, azért olyan fontos számunkra, mert ez az imádság az, mely egyéni szenvedését az egész emberiséget megváltó szenvedéssé alakítja.

Jézus passiójának külső szemlélő által látható és rögzíthető története csupán egy kisstíli koncepció per és egy alávaló gyilkosság története, az emberi gonoszság legmélyebb pontja, ami viszont ezzel párhuzamosan belül, Jézus lelkében történik, hogy a Szentlélekben az Atyához imádkozva szenvedését és halálát értünk ajánlja fel örök szövetségül, az a mi megváltásunk története.

Az imádság nem egy elmondott szöveg csupán, hanem az a magatartás, amikor engedjük, hogy életünk egy nehéz helyzetét a teremtő Lélek belülről az Atyának kedves áldozattá alakítsa át, minden vonatkozásában, még abban is, ami érthetetlen számunkra. A Zsidókhoz írt levélben olvassuk Jézusról: „Testi mivoltának napjaiban imáit és könyörgéseit nagy kiáltással és könnyhullatással bemutatta annak, aki megszabadíthatta a haláltól; és hódolatáért meghallgatásra talált.” (Zsid 5,7) A továbbiakban pedig a levél az örök Lélek által végbevitt önfelajánlásról beszél (vö. Zsid 9,14), tehát pontosan arról, hogy az imádság során a Szentlélek átformálja a szenvedés emberi eseményét, és az Atya előtt kedves áldozattá teszi.

Nyilvános működésének során Jézus emberi akarata mindvégig tökéletesen azonos volt az Atya akaratával. Akkor azonban, amikor szembesül azzal, hogy meg fogják ölni, feszültség keletkezik az Atya eddig megismert akarata és az ő emberi akarata között.

Nem arról van szó, hogy Jézus nem akar engedelmeskedni az Atya akaratának, mely az ő halálát kívánja – ez durva félreértése lenne Isten akaratának és Jézus getszemáni szenvedésének. Egészen abszurd dolog azt feltételezni, hogy az Atya halálra akarja adni egyszülött Fiát, akiért, akiben és aki által teremtette az egész világot. Az Atya nem azt akarja, hogy Jézus meghaljon, hanem azt, hogy mindenkor az ő szeretetének tanúja legyen a földön. Ez az, ami Jézust kisgyermekkorától fogva élteti. Nagycsütörtök estéjén azonban ez az akarat mintha beleütköznék Jézus ellenségeinek határozott szándékába, hogy megölik őt. Más tehát az a „kell”, ami az Atyától jön, és más az a „kell”, amely a bűnös ember pszichéjéből származik.

Jézus számára nemcsak az okoz szenvedést, hogy emberi természete megborad az erőszakos haláltól, amely az Atya akaratának teljesítése miatt vár rá, hanem elsősorban amiatt szorong, hogy ha őt kivégzik, akkor hogyan fog beteljesülni Izrael összegyűjtésének nagy műve, amelyért jött, és amely által fölragyog a földön Isten dicsősége. A célt illetően tehát most sem különbözik az ő akarata a mennyei Atya akaratától, de ami a módot illeti, elbizonytalanodik: normális és egészséges ember lévén nem akar meghalni, azt pedig még kevésbé akarja hagyni, hogy küldetése kudarcba fulladjon.

Az utolsó vacsorán találja meg azután a módot, ahogyan kínszenvedését, borzalmas kivégeztetését is az Atya nevének megdicsőítésére fordíthatja: úgy, hogy mindezt a bűnök bocsánatára ajánlja fel. Ezáltal halálát teszi meg az Istennek mint szerető Atyának végső, mindennél beszédesebb kinyilatkoztatásává. Bár emberi természetének nehezeze esik elfogadni, hogy meg kell halnia, kinyilvánítja, hogy még kivégzésének eseményében is –

amely minden, csak nem megdicsőülés, amely tökéletes ellentéte a templomi áldozatbemutatásnak, és totális profanizációja mindannak, ami szakrális, hiszen kiközösítik, megsúfolják, meztelenre vetkőztetik, és a szent városon kívül, tisztátalan helyen végeznek vele, korának leggyalázatosabb halálnemét szabva ki rá – az Atya akaratát keresi, és az ő tervének megvalósulását szolgálja.

Az Olajfák hegyén mondott imádsága ezt a szándékát mélyíti el és teszi véglegessé: „Atyám, ha nincs más mód neved megszentelésére, ha ki kell innom ezt a poharat, akkor legyen meg a te akaratod. Keserű halálom legyen a te szentséged, a te szereteted, a te végtelen atyai jóságod végső és örök érvényű kinyilatkoztatása az emberek számára, akkor hát halálom által szenteltesd meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod!”

A János-evangéliumban ennek az imádságnak egy másik változatát találjuk, időben az utolsó vacsora elé helyezve. Ebben az Atya válasza is benne van az Úr Jézus szavára: „»Most megrendült a lelkem. Mit is mondjak? Atyám, ments meg engem attól az órától? De hiszen azért az óráért jöttem. Atyám, dicsőítsd meg nevedet!« Erre szózat hallatszott az égből: »Megdicsőítettem, és újra meg fogom dicsőíteni.«” (Jn 12,27-29) A Lukácsnál szereplő angyal ugyanezt az üzenetet hozza Jézusnak az Atyától az Olajfák hegyén, hogy megerősítse (vö. Lk 22,43): „Fiam, a te halálod meg fogja dicsőíteni a nevedet, halálod által összegyűjtöm a megváltottakat az én országomba. A te megkékült ajkad, a te töviskoronával koronázott drága fejed, csupa vér tested lesz az én végső és végleges kinyilatkoztatásom, az utolsó kép, amelyet magamról adok. Biztos lehetsz benne, Fiam, hogy ezáltal megszenteltetik az én nevem, és eljön az én országom.”

Mennyire törődik az Úr Jézus az Ország eljövételével! Erről az egyről semmilyen körülmények között nem mond le; ezért él, és ha meg kell halnia, hát halálát is annak szolgálatába állítja, hogy „az Isten szétszórt fiait egybegyűjtse” (Jn 11,52). És ott a Golgotán olyan kinyilatkoztatás történik, amely már túlhaladja Izraelt. Ennek jele, hogy Jézus halála pillanatában a templom kárpitja kettéhasad, s most már nincs, ami elzárná a Szentélyt a pogányok elől. Sőt, az ószövetségi templom sincs többé, mert Jézus saját Testének templomában gyűjti össze az Atya gyermekeit. Nem politikai, gazdasági és nem helyhez kötött szövetségre hívja őket, hanem ontológiai, lébeli, valóságos közösségre a valóságos Atyaistennel. (Persze ezt elsősorban a tanítványoknak kell majd megérteniük, hogy a pogányoknak is továbbadhassák, és minden embert meghívjanak az Isten országába.)

Gondoljuk csak végig: Az Úr Jézust a szíve legbensőbb rostjáig az Atya dicsőségének keresése járja át. Imádsága nem arról szól, hogy mit szeretne kapni az Istentől, hanem annak kifejezése, hogy testestől-lelkestől átadja magát az Atya szentséges akaratának. Vajon mi tudunk-e így imádkozni, amikor minden összedől, tudunk-e az Atyához fordulva a Szentlélekben értelmet adni a látszólagos értelmetlenségnek? Fel kell ismernünk, hogy arra kaptuk a Szentlelket, hogy mi is úgy imádkozzunk, mint Jézus, s így életünk és halálunk egyaránt Isten dicsőségére válják, s az ő országa eljövételét szolgálja.

A megfeszített Jézus hét szava

Jézus elfogatása után, a per folyamán már nem sokat beszél, s ha megszólal is, nem arra válaszol, amiről kérdezik, hanem azt mondja, amit ő akar közölni, és ezt is akkor és annak mondja, amikor és akinek jónak látja. Heródesnek nem szól egy szót sem, mert ő csak azért akart találkozni Jézussal, hogy a híres csodatévő rabbitól valami lenyűgözőt lásson (*lásd Lk 22,8-12*), *Pilátussal* viszont párbeszédbe bocsátkozik, és zavarba is ejti a helytartót, mert ahelyett, hogy védekezne vagy kegyelemért könyörögne, Isten országáról beszél neki (*lásd Jn 18,28-19,12*). Jézus ugyanis itt is ugyanazzal törődik, most is ugyanazt akarja, mint egész nyilvános működése során: kinyilvánítani Isten országát és felajánlani azoknak, akik nyitottak rá, hogy befogadják.

A kereszttúton sem magába roskadva, rezignáltan, az emberi gonoszság hatalma miatt elkeseredve indul el, hanem Atyja és az emberiség iránti, nem szűnő szeretettel. Van szava az őt sirató jeruzsálemi asszonyokhoz, akiknek vigasztalására magát zöldellő fának nevezve (*vö. Lk 23,31*) nyilvánítja ki, hogy minden látszat ellenére az ő ügye nem vesztett és reménytelen ügy. A kereszten függve szól a jobb latorhoz, szól édesanyjához és szeretetett tanítványához, s mindenképp szól az Atyához. Ez a hét szó mint a haldokló Jézus végrendelete és utolsó kiáltása különleges jelentőséggel bír.

Ellenfeleihez azonban már nincs több szava. Akiknek szíve tökéletesen bezárult az evangélium előtt, azokkal nincs többé miről dialógust folytatnia. Azoknak sem válaszol semmit, akik leköpdösik, kigúnyolják s a keresztre feszítés után káromolják, inkább vállalja, hogy látszólag a káromlóknak és gúnyolódóknak legyen igazuk. Velük már nem beszél, de imádkozik s felajánlja értük szenvedését és halálát.

Minden szón túl pedig ott van hallgatása, mely ugyancsak beszédes. Antiochiai Szent Ignác írja, hogy „aki Jézus igéjét birtokolja, az megérti az ő hallgatását is. Így lesz tökéletes az, aki felismeri Jézust szavaiban, cselekedeteiben és hallgatásában is.” Ez a hallgatás nem egy összetört ember kétségbeesett némasága, hanem a megváltás mélységes, titokzatos és életadó csöndje, melyben Jézus már nem szavakkal szól, hanem szívünkben visszhangozza Isten kifogyhatatlan szeretetének evangéliumát.

20. szó: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek” (Lk 23,34)

Emlékezzünk csak arra a jelenetre, amikor a tanítványok azt kérték Jézustól, hogy lehívassák a tüzet az égből az őket be nem fogadó szamaritánusokra. Akkor is valami hasonlót mondott: „Nem tudjátok, milyen lélek lakik bennetek” (*vö. Lk 9,55-56, a Vulgáta szerint*). Mindkét esetben arról a kísértésről van szó, melynek Jézus mindvégig, és most, utolsó erejével is ellenállt, ellenfelei viszont elbuktak benne: a hatalom erejével való visszaélésről. Amikor az embert megrészegeti a hatalom, nem képes észlelni többé a határait, és egy bizonyos ponton túl már nem tudja, mit cselekszik. Ezért nem sikerülhetett Jézusnak sem szavaival, sem tetteivel, sem tekintélyével, sem szabadságával megváltoztatnia hatalomtól elbódult ellenségeit. Szívük oly kegyetlenül megkeményedett, hogy ha most az Atya megmutatná a hatalmát velük szemben, az sem változtatna rajtuk.

Ezen a ponton az „isteni harag” problematikájába ütközünk. Az Istennel véglegesen szembeforduló, szeretetét teljesen elutasító ember olyan világba lép át és olyan világot épít maga körül, mely lényegénél fogva lehetetlen: egy Isten nélküli univerzumot. Isten „haragja” nem erőszakos indulat, hanem szeretet: ennek a szeretetnek az elutasításával a bűnös ember maga helyezi saját magát egy valótlán világba, mely örökkévalósulva a létezés

értelmetlenségébe torkollik. A kárhozat, a pokol sem más, mint Isten visszautasított szeretete, mely egy örökkévalóságon át égeti azokat, akik egyszer s mindenkorra nemet mondtak rá.

Jézus ellenségei most emberileg nézve menthetlen helyzetben vannak.

Elvakultságukban nem is csak Jézust, de magát az Atyaistent sértik, ezért az, hogy Jézus a saját nevében megbocsátana nekik, nem is lenne elegendő. De Jézus kimondja azt a szót, mely egyedül mentheti meg őket: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” Megszánja az őt keresztre feszítő emberiséget, s azt kéri, hogy az általuk épített, Isten nélküli világot burkolja be és alakítsa át az Atya irgalmas szeretete. Egyedül ő jogosult az Atya bocsánatát kérni, mert ő ismerte a hatalom kísértését, de sohasem engedett neki, és mert egész élete Isten bocsánatának hirdetése volt. A kereszten függve semmit nem von vissza tanításából, első szavától az utolsóig minden érvényben marad, sőt, itt nyer végső értelmet (gondoljunk csak különösen a nyolc boldogság közül az utolsóra).

Ez a megbocsátás tehát nem egy végtelenül jámbor, ugyanakkor gyenge ember gesztusa, hanem az Úr Jézus végső emberi meggyőződése és az emberi szabadság legnagyobb horderejű politikai tette, egyszersmind egy teljesen más, végtelenül nagyobb, isteni erő megnyilatkozása is az ember megmentésére. Jézus ugyanis mint egyszülött Fiú a nemlétezőket létbe hívó erővel rendelkezik ott, ahol Atyjával egy Isten, és irgalma új életet fakaszt. Most ugyan meghal, s így nem tudja megvárni ellenségei és az egész emberiség megtérését, halála azonban átöleli az egész emberi történelmet, Ádámtól és Évától a világ végéig, amikor majd ugyanezzel a jellel, a szent kereszttel jelenik meg dicsőségben az ég felhőin, és mindenki rátekint arra, akit keresztülszúrtak, és mellüket verik a nemzetek (vö. *Jel 1, 7*).

Gondoljuk csak tovább: A kereszténység ma is ebből a bocsánatból él, és ezt adja tovább a szent keresztségben és a bűnbánat szentségében. Ez a bocsánat nem passzivitásra szólít, hogy hagyjunk, tűrjünk valamit, hanem a legnagyobb tetre, akcióra hív fel, amire ember csak képes, nem magától, hanem a Lélek erejében. A „szemet szemért, fogat fogért” szabálya a bűnbeesett ember bosszújának megzabolázását szolgálta, a krisztusi bocsánatban azonban arról van szó, hogy végre kiléphetünk a bosszúállás ördögi köréből, a bocsánat befogadása és továbbadása által kiszabadulhatunk az örült erejű körforgásból, és immár egyenes úton haladhatunk az atyai ház felé, ahol az irgalmas Atya részesít bennünket az igazi dicsőségben, a Szentháromság örök életében.

21. szó: „Bizony, mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban” (Lk 23,43)

A Jézussal együtt keresztre feszített jobb lator, akárcsak a bal, valószínűleg szintén politikai elítélt volt; őket is, mint Barabást, a római hatalom elleni lázadás miatt fogták el és ítélték halálra. A jobb lator is gonosztevő, az ő kezéhez is vér tapad. Ami mégis megkülönbözteti őt társától, hogy életének utolsó órájában megtanul figyelni a lényegre.

Először is, iszonyú kínjai közt égve sem fordul Isten ellen, s nem kezdi el őt vádolni, amiért ilyen sorsra jutott. Megszégyenítő ez sok keresztényre nézve is, akik ha valami rossz éri őket, hajlamosak mindjárt Istent hibáztatni, hogy miért is engedte meg ezt vagy azt a szenvedést az életükben. A jobb lator a Jézust káromló szidalmazásban sem vesz részt, sőt ő figyelmezteti társát: „Nem félsz az Istentől? Hiszen te magad is ugyanazt a büntetést szenveded!” (*Lk 23,40*)

Másodszor, a szenvedések közepette sem hagyja el a józan ítélőképessége. Társának mondott feddő szavai arról árulkodnak, hogy nagyon is tisztában van saját helyzetével, és meg tudja azt különböztetni Jézus helyzetétől: „Mi ugyan tetteink méltó büntetését szenvedjük, de ez semmi rosszat sem tett.” (*Lk 23,41*) Bár közelelről nem ismeri Jézust,

nyilvánvaló számára, hogy igaz ember, és megérzi az Istenhez fűződő különleges kapcsolatát is.

Harmadszor, elég intelligens ahhoz, hogy odafigyeljen a mellette szenvedő Jézusra. Az istenire fogékony ember romlatlan ösztönével megsejti, hogy aki ott a másik kereszten függ, nem közönséges ember, hanem olyasvalaki, akinek titokzatos hatalma van. Lehet, hogy most megölik, de az Isten majd valamiképpen kárpótolni fogja az örök életben. Amikor Jézus az Atyához fordulva így fohászkodik – talán éppen egy mély ájulásból térve magához –: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!”, a jobb lator nemcsak hallja, de fel is fogja e szavak értelmét.

Élő hitének és bizalmának óriási teljesítménye, hogy nem Húsvét fényében, hanem a sötétség órájában, a gyalázat fáján ismeri fel Jézusban a Szabadítót. És nemcsak felismeri, hanem meg is vallja, úgyhogy rá is vonatkoznak Jézus szavai: „Aki megvall engem az emberek előtt, azt én is megvallom mennyei Atyám előtt” (Mt 10,32).

A jobb lator szavai forradalmi, zelóta szemléletmódról árulkodnak: „Jézus, emlékezzél meg rólam, midőn eljössz uralmaddal!” Vagyis: „Most együtt vagyunk a vesztőhelyen, te is ugyanazt a büntetést viseled – ugye, majd a dicsőségben is megemlékezel rólam, amikor országodba jutsz?” A lator hisz a halál utáni Isten országában, s ez a hit most Jézushoz és csak hozzá kapcsolódik. Ezért Jézus nem utasítja el ezt a megközelítést, hanem magasabb szintre emeli, az örök életet ígérve a bűnbánó latornak: „Még ma velem leszel a paradicsomban.”

Gondoljuk csak tovább: Egy elvetemült gonosztevő életének mélyén is ott rejtőzhet az a kötelék, mely őt Isten világához fűzi. Amikor minden más kötelék megszakad, minden remény szertefoszlik, ez mint egyetlen, életmentő reménység ragyoghat fel előtte. De fordítva is igaz: előfordulhat, hogy egy vallásos emberről életének válságos pillanatában kiderül, hogy nincs meg benne az a hit, az a bizalom, az a szeretet, mely őt Istenhez és az ő életéhez kapcsolná...

Az utolsó óra is tartogathat számunkra kegyelmet, de ez nem ok arra, hogy halogassuk megtérésünket. Az utolsó óra kegyelme számunkra annak a pillanatnak a kegyelme, amikor felismerjük Krisztust, és megvalljuk őt. Ez az üdvösség pillanata: az átmenetel a lelki halálból az örök életbe. Most még nem késő, hogy éljünk az isteni bocsánattal, melyet Jézus Krisztus szerzett meg nekünk, s mely az örök életet nyitja meg számunkra, de ki tudja, hogy ez az óra nem halálunk órája-e... Mostani döntésünkön múlhat, hogy a kárhozottak és átkozottak között leszünk-e, vagy pedig hozzájuk is így szól az örök Bíró: „Jertek, Atyám áldottai, és vegyétek az országot, mely nektek készítettett a világ kezdetétől.” (Mt 25,34)

22. szó: „Asszony, íme a te fiad” – „Íme a te anyád” (Jn 19,27)

Ezzel a szóval Jézus először is édesanyjáról gondoskodik. A korabeli zsidó hagyományt figyelembe véve csak azért bízhatta Máriát a szeretett tanítványra, mert nem volt testvére; ha Máriának lettek volna még gyermekei, az ő kötelességük lett volna édesanyjukról gondoskodni. Ez a kijelentés tehát közvetett módon Mária örök szüzességét is bizonyítja.

Azonban ennek a Máriához és Jánoshoz intézett szónak első jelentésén túl van egy mélyebb és egyetemesebb értelme is, mely Máriától hite korábbi szintjének túlhaladását követeli meg, mint ahogy megkövetelte az angyal szava, majd a tizenkét éves Jézus szava a templomban, vagy később az a szó, mellyel Jézus anyjának és testvérének nevezett mindenkit, aki az Isten igéjét hallgatja és tettekre váltja (vö. Lk 8,19-21).

Mária életét hármas Pünkösöd foglalja keretbe, melynek során egyre hatalmasabb méretekben tölti be őt a Szentlélek. Első Pünkösödjé, Lélek-kiáradása nem más, mint szeplőtelen fogantatása. Test szerint ugyan ő is Ádám ivadéka, de Isten, mivel szent Fia

édesanyjául rendelte, léte első pillanatában belehelyezte a megváltás erőterébe. Nem kellett megkeresztelkednie, a Szentlélek már fogantatásakor betöltötte, és kegyelemmel teljessé tette. Második Pünkösdje csodálatos, szüzi foganása, amikor a Szentlélek erejéből méhébe fogadja Isten egyszülött Fiát. Harmadik Pünkösdje pedig az lesz, amikor Jézus mennybemenetele után együtt imádkozik az apostolokkal, s Krisztussal való egyedülálló kapcsolata, mely a Szentlélekben áll fenn, rájuk is kiárad, s rajtuk keresztül mindazokra, akik hisznek Jézus Krisztusban és megkeresztelkednek.

Szűz Mária tehát nemcsak Jézus Krisztus emberi, fizikai testét foganta a Szentlélektől és hozta világra, hanem Titokzatos Testét is hordozza Jézus fogantatásától Pünkösd napjáig, amikor mintegy világra szüli az Egyházat. Ennek a misztériumnak elővételezése ez a jelenet, ahol Jézus a szeretett tanítvány személyében az összes tanítványt és minden embert Mária gondjaira bíz. Mert bár fizikai értelemben a tanítvány fogadta a házába Máriát, valójában a Szent Szűz fogadta be János apostolt hitének csodálatos, Istenre hangolt, ártatlan és tiszta világába, mely egyedül volt Isten tetteihez méltó hit a földön.

A Szeplőtelen Szűz és a szeretett tanítvány azok, akik mindenki másnál közelebb voltak Jézushoz ezen a földön. Mária karjában tarthatta és magához szoríthatta a Magasságbeli örök Fiát, János pedig hallgathatta az Üdvözítő istenemberi szívének dobogását az utolsó vacsorán. És most együtt állnak a kereszt alatt, s hallják Jézus végrendeletét, melyben létrehozza Mária és a tanítványok között azt a szövetséget, mely nem a testen és a véren alapszik, hanem a hit és a Lélek által az ő Titokzatos Testében áll fenn.

Ezért majd Krisztus dicsőséges feltámadásának is ők lesznek első tanúi, akiknek szívében anélkül születik meg a húsvéti hit, hogy látnák a megdicsőült Urat. Mária hite nem kívánt bizonyítékot, mert ő az a boldog ember, aki hitt annak beteljesedésében, amit Isten mondott neki (vö. *Lk 1,45*). A Szent Szűz nem látta azt sem, amint az örök Ige alászállt az ő méhébe, de hitt az angyal szavának, s íme, igazolódott a hite, amikor a betlehemi barlangistállóban világra szülte és pólyába takarva jászolba fektette elsőszülött fiát. A szeretett tanítványnak sem kell látnia a feltámadott Urat, elég megpillantania – a fogantatás és születés ellenpontjaként – a halott test helyén a besüppedt lepleket, hogy lásson és higgyen (vö. *Jn 20,5-9*).

Gondoljuk csak tovább: Ahogy a pólyák arról tanúskodtak, hogy Isten Fia vállalta értünk az emberi létezés kötelékeit és kötöttségeit, úgy a sírban hagyott leplek majd azt jelzik, hogy az az élet, amelyet Jézus hozott nekünk, szabad minden földi köteléktől, mert élő közösség az Atyával és egymással. Ezt a közösséget hordozza a Szent Szűz és a szeretett tanítvány hite, mely nélkül áthidalhatatlan szakadék, rémületes, soha be nem gyógyítható szakadás maradt volna a kereszt és a feltámadás között.

23. szó: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46)

Sokan úgy értelmezik ezt a szót, mint az Istentől elhagyott ember felkiáltását, mely Jézus Krisztus valódi emberségét bizonyítja. Mi most az egész Szentírást sugalmazó Szentlélekre hagyatkozva tekintünk bele e szó istenemberi mélységeibe.

Jézus tudja, hogy egyetlen szavába kerülne, és Atyja tizenkét ezred angyalnál többet küldene a megsegítésére (vö. *Mt 26,53*). Mégsem kéri, mert ez a kérés nem illeszkedne a megtestesülés logikájába, mely szerint Isten Fia a mi emberi sorsunkat akarta vállalni, mindenféle könnyítés nélkül. Ugyanakkor emberi értelmével, akaratával, érzelmeivel bizonyára maga is várja az Atya valamiféle közbelépését, hogy amiért jött, ne menjen veszendőbe. Am most nem nyílik meg az ég, nem száll alá galamb képében a Szentlélek, és nem hallatszik szózat a mennyből. Csend, süket csend van, mely Jézus ellenségeinek öngazolással, elmenekült barátainak pedig mentségül szolgál. Paradox módon ebben a

pillanatban a szenvedő Jézus éppen isteni természete, az Atyával való egylényegű volta miatt vigasztalás nélküli és elhagyatott.

Nem szabad azonban nem észrevennünk, hogy szavával a zsolnárt idézi. A zsidó papok az ünnep előtti készület napjának délutánján, éppen Jézus halálusájával egy időben vágák le a templom udvarán a húsvéti bárányokat, szent harsonák kíséretében, s közben a 21. zsolnárt imádkozták. Jézus tisztában volt a zsidó húsvéti rituáléval, és haldokolva is követi a templomban folyó liturgiát. Láztól égve, kínjai közepette csak a zsolnárt kezdősorát bírja elmondani, de szavainak kontextusát a zsolnárt egésze adja. Márpedig ha végigolvassuk, nyilvánvaló lesz számunkra, hogy ez a zsolnárt semmi esetre sem a kétségbeesés, hanem a reménység és a dicsőség imádsága, mely a nagy igazságszolgáltatásnak és helyreállításnak, Jeruzsálem újbóli, végleges felépítésének látomásával zárul:

„...
 És nem fordította el orcáját tőle,
 s midőn kiáltott hozzá, meghallgatta.
 Tiéd az én dicséretem a nagy gyülekezetben,
 fogadásaimat beteljesítem
 az istenfélők színe előtt.
 Esznek a szegények és megelegednek,
 és dicsérik az Urat, akik keresik őt,
 él az ő szívük örökkön-örökké.
 Emlékeznek, és az Úrhoz térnek
 a föld minden határai,
 és hódolnak előtte a népek családjai.

...
 És hirdettetik az Úr a jövendő
 nemzedéknek,
 hirdetik az eget az ő igazságát a népnek,
 mely egykor megszületik,
 melyet majdan az Úr teremt.”

Jézus felkiáltását tehát nem mint az Istenbe, az Atyába vetett hit és reménység megrendülésének, elbizonytalanodásának szavát kell értenünk, hanem mint a minden emberi bizakodást meghaladó bizalom kifejezését.

Gondoljuk csak végig! Itt a földön minden szeretet mélyén ijesztő szakadék van, mely ebben a kérdésben fejeződik ki: „Miért hagysz el?” Bár Jézus szeretete az Atya iránt nem olyan, mint a miénk, mely követel, elvárásokat támaszt és bizonyítékokat vár, az emberek visszautasításában és Isten hallgatásában ő is átéli a szeretet szakadékos mélységét. Ezzel az ő vigasztalansága a mi vigasztalásunk, az ő elhagyatottsága a mi megerősítésünk lett. Hiszen halála és feltámadása megnyitotta számunkra az eget, s azóta ezt a megnyílt eget látja minden vértanú Szent István diakónustól kezdve a mai napig. Nekik és nekünk már bizonyítékunk van rá, hogy megéri belehalni a szeretetbe, mert Jézus Krisztus ezt minden biztosíték nélkül meg merte tenni, s az Atya válaszul feltámasztotta őt a halálból.

24. szó: „Atyám, a te kezedbe ajánlom az én lelkemet!” (Lk 23,46)

Jézus hallja a szavakat, mellyel ellenségei káromolják: „Ha Isten Fia vagy...”, „Ha benne bíztál...” Szentséges Szívét sebzik fel ezek a szavak, mert a legszentebbet, az Atya és a Fiú kapcsolatát emlegetik gyalázkodva, gúnyolódva. Jézus nem enged a kísértésnek, hogy

leszállva a keresztről mutassa meg Isten hatalmát, hanem a 30. zsoltár szavával újra csak Atyjához fordul. Önmagát, további sorsát végtelen bizalommal az ő kezébe helyezi, mintha ezt mondaná: „Atyám nem tudok többet tenni, most meghalok. Rád bízom a módot és az időpontot, hogy hogyan és mikor teljesíted ígéreted, hogyan és mikor dicsőíted és szenteled meg nevedet. A halálba megyek, leszálok az alvilágba, de nem reményvesztve, mindennel leszámolva, hanem abban a biztos tudatban, hogy te mindenkor meghallgatsz és sosem hagysz cserben, s most is meg fogsz menteni, ha nem a halál előtt, akkor majd a halál után...”

Jézus egy pillanatig sem kételkedik az Atya szeretetében, tudja, hogy ő végtelenül jó, s ez agóniáját imádsággá, egzisztenciális hódolattá, szerelmes odaadássá alakítja a Szentlélekben. Az imádás, a vallás, sőt az egész emberi élet csúcspontja ez az önátadás. Szava elsősorban és mindenekfelett annak a biztosíték nélküli bizalomnak a szava, melyben kifejezésre jut az isteni szeretet lélegzetelállító ingyenessége. A teljes elhagyatottság a földön a mennyország lényegéből részesít (igaz, a mennyország öröme nélkül), mert ez a bizalom a legteljesebb Istenre hagyatkozás.

A szeretetben az ingyenesség most a halált követeli Jézustól. Jézus mer belehalni az Atya szeretetébe, bizalommal belevetve magát ennek a szeretetnek örvénylő mélységébe. Emberileg nézve kudarcot vallott, de azzal, hogy ellenállva a kísértésnek, nem szállt le a keresztről és nem állt bosszút, hanem mindvégig az Atya irgalmas szeretetének tanúja maradt, aratott igazi győzelmet. S ez a győzelem nem csupán erkölcsi diadal, hanem a szeretetnek a halál fölött aratott örök győzelme. Jézus emberi értelmével nem ismerte előre halálának és feltámasztásának pontos forgatókönyvét, de az Atya iránti végtelen bizalomból fakadó, az értelmi belátást messze túlhaladó tudással tudta, hogy ha testét halálra adják, az Atya nem hagyja a halál hatalmában, hanem valamiképpen kihozza onnét.

Most elhangzott a Fiú utolsó szava az Atyához, melyre az Atya válasza majd csak Húsvét hajnalán érkezik: „Én fiam vagy te, én ma szültelek téged” (2. zsoltár) – s erre a szóra a sírban fekvő test megdicsőül: romolhatatlan, örökkévaló, átistenült test lesz. A két szó között azonban ott van a csönd, Isten hallgatásának félelmetes csöndje. S pontosan ebben az érthetetlen és súlyos csendben válik Jézus az Atya képévé, kitért karja a tékozló fiát visszaváró Atya mozdulatává, míg végül a földi képmás belehal az örök eredetibe.

Gondoljuk csak tovább: Az emberi szeretet két jele között is ott van a rémséges és gyönyörűséges hallgatás: olyan az, mintha nem élnénk, mintha élőhalottak lennénk, hiszen a szeretet jeleiből élünk. Minden igazi szeretetben van valami ebből az édes-rettenetes csöndből, amely Krisztus kereszthalálának és sírban nyugvásának titkából részesít. A szeretet ára, hogy megtanuljunk kibírni ezt a csöndet azzal a bizalommal, hogy nem azért hallgat Isten, mert elfelejtett, hanem azért, mert isteni életébe akar belenővesztetni minket.

Az igazi szeretet attól igazi, hogy ingyenes, hogy bele lehet és bele is kell halni, mert csak benne lehet fel is támadni.

25. szó: „Szomjúhozom!” (Jn 19,28)

A szinoptikus evangéliumok nem említik Jézusnak ezt a szavát, de azt igen, hogy halála előtt ecettel kínálták. E jelenet megörökítése több, mint pusztán dokumentálása annak a szokásnak, hogy a kereszten függő elítélteknek borral vegyített ecetet adtak szenvedésük enyhítésére. Különösen is figyelemreméltó Szent Lukács evangélista inklúziós szerkesztésmódja, mellyel bemutatja, hogy a kereszten függő Krisztus ugyanazt a három kísértést szenvedte el, mint nyilvános fellépése előtt a pusztában, csak éppen fordított sorrendben: A főpapok és írástudók, vagyis a vallás képviselői a hatalmi Isten kinyilatkoztatására kísértik (vö. 11. szó); a világ minden országát képviselő római katonák gúnyolódásukkal a politikai dicsőséggel való kísértést folytatják (vö. 10. szó); az ecettel

kínálással pedig a test legalapvetőbb szükségletének, a szomjúságnak kielégítésére akarják korlátozni (vö. 9. szó). Jézus ezúttal is győzedelmeskedik a kísértő felett, ezt jelzi Lukácsnál a jobb latornak mondott szava, mely nem más, mint evilág valamennyi vallási és politikai hatalmát, dicsőségét és minden szükségletét végtelenül felülmúló ország diadalának kinyilatkoztatása (vö. 21. szó).

Szent János evangélista szerint Jézus azért mondja ezt a szót: „Szomjúhozom”, mert tudja, hogy már minden bevégeztetett, és azért mondja, hogy „az Írás egészen beteljesedjék”. Itt is gondolhatunk a 21. zsoltárra, melynek 16. verse így szól:

„Kiszáradt, mint a cserép
az én torkom,
nyelvem az ínyemhez tapadt,
a halál porába vetettél engem”,

és a 68. zsoltárra, melynek 26. versében ez áll:

„És epét adtak nekem eledelül,
és szomjúságomban ecettel itattak
engem.”

Amikor azonban az Evangéliumban azt olvassuk, hogy Jézus valamit azért tett, hogy beteljesedjék az Írás, nem úgy kell értenünk, hogy a prófétai jövendöléseknek vagy a zsoltár szavának szóról szóra meg akart felelni, hanem éppen fordítva: a tanítványok ismerik fel szavaiban és tetteiben azoknak az ígéknek a beteljesülését, melyek az Ószövetség különböző helyein titokzatosan órá mutattak.

Itt sem arról van szó tehát, hogy Jézusnak eszébe jut, hogyan is szól a zsoltár, ezért azt idézi, csak hogy beteljesedjék – közvetlenül halála előtt ez abszurd is lett volna –, de nem is pusztán arról, hogy valóban megszomjazott, s az evangélista később addig keresett a zsoltárok között, míg talált egy erre vonatkozó zsoltárverset. Hiszen ha Jézusnak a kereszten mondott többi szava közül egyik sem vonatkozik természetes, anyagi dologra, akkor ebben a szóban is olyan jelentést kell keresnünk, mely túlmutat a pusztán biológiai szükségleten.

A János-evangéliumban a szomjúság egyébként sem pusztán természetes szükségletként jelenik meg, mint ahogy a víz sem a maga elsődleges anyagi valóságában szerepel. A szamariai asszonynak Jézus élő vizet ígér, mely örök életre szökellő vízforrás lesz abban, aki iszik belőle (vö. *Jn 4,14*). Később magáról mondja: „Aki hozzám jön, nem éhezik többé, és aki bennem hisz, nem szomjazik meg sohasem” (*Jn 6,35*), illetve: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék! Aki hisz bennem, annak szívéből, az Írás szava szerint, élő víz forrásai fakadnak.” (*Jn 7,37-38*)

Jézus szomjúságában feltárul előttünk a mi legmélyebb szomjúságunk, melynek mind csak jelzései testi valónk szomjai, pszichénk szomjazásai, érzelmi vágyaink, értelmünk tiszta epedése. Ez a szomjúság mélyebben van, mint a test, a psziché, mélyebben, mint értelmünk és érzelmeink, mélyebben még tudattalan világunknál is – maga Isten adta a szívünkbe, és nem is töltheti be más, csak ő maga, hiszen órá irányul. Jézus emberi természetünket magára véve maga is szomjazott Isten után, de mivel büntelen volt, e szomjúsága még tisztábban, még ártatlanabban, még elementárisabban tört elő.

Gondoljuk csak tovább! Amikor Jézus az élő vízről beszél, az evangélista hozzáteszi: „Ezt a Lélekről mondta, amelyben később a benne hívők részesültek. A Lélek ugyanis még nem jött el, mert Jézus még nem dicsőült meg.” (*Jn 7,39-40*) Jézus szomjúságában tehát benne van annak szomjazása is, hogy az Atya dicsősége végre kinyilvánuljon, és beteljesedjék a megváltás műve. Ugyanakkor Jézus szomjazása nemcsak az ember

szomjazása Isten után, de Isten szomjazása is az ember után. Mert nemcsak mi vágyakozunk Istenre, hanem Isten is vágyakozik arra, hogy viszontszeressük őt. Jézusnak ez a kettős szomjúsága akkor csillapul, amikor halálában kinyilatkoztatja a minket végtelenül szerető Atyát, és a Szentlelket adva – a kereszten, a pünkösdi eseményben, illetve a hit által a szentségekben – ki is árasztja szívünkbe Isten szeretetét, hogy mi is ugyanazzal a szeretettel szerethessük őt, amellyel ő szeretett minket mindhalálig és örökké.

26. szó: „Beteljesedett!” (Jn 19,30)

Szent János azzal a szóval kezdi evangéliumát, mellyel a Teremtés könyve is kezdődik: „Kezdetben...”, passiójában pedig már az isteni irgalomból született új világra utal, az új teremtésre, mely fölött ott lebeg az Isten Lelke: a pünkösdi Lélek. Erről tanúskodik ez a szó is: „Beteljesedett”, mellyel a kereszten függő Jézus mintegy Istennek a teremtés művét lezáró szavát ismétli meg. Ez a szó Jézus kinszenvedését, kereszthalálát és az egész történelmet olyan fénybe vonja, melyhez képest a teremtés hajnalán születő világosság csak halvány derengés volt.

Szent Jánosnál a kereszthalál órája Jézus megdicsőülésének ideje. Evangéliumában Jézus mint király trónol a kereszten, ott mondja el végrendeletét, melyben lerakja az Egyház alapját (*vö. 22. szó*), majd bevégezve művét lehajtja fejét, és kiadja lelkét, vagyis Pünkösdot megelőlegezve már most átadja a Szentlelket. Ez az a gesztus, amellyel valóban beteljesíti nemcsak az Írásokat, vagyis a kinyilatkoztatás és a benne megígért megváltás művét, hanem a teremtést is.

Ez a szó végtelen perspektívát nyit Húsvét és Pünkösöd fényében, nemcsak az ember, hanem az élő és élettelen világ, sőt az egész kozmosz előtt. A teremtést, az anyagvilágot és a természetet ugyanis az ember profanizálta, amikor bűnével, Isten elleni lázadásával kivéve eredeti, krisztológiai és szentlelkes kontextusából megfosztotta eredeti értelmétől. Jézus Krisztus azonban megtestesülésével helyreállította a világ eredeti rendeltetését az ő szentséges testében, és örök jövőt adott neki feltámadott testében. Mivel benne teremtett minden a mennyben és a földön: a láthatók és a láthatatlanok, a trónusok, uralmak, fejedelemségek és hatalmasságok (*lásd Kol 1,16-17*), az ő feltámadása az egész világegyetem újjáteremtésének kezdete. Nem tudjuk, hogy milyen lesz az új univerzum, amikor Isten mindent megújít, de az bizonyos, hogy Jézus feltámadott testének mintájára fog megújulni.

Az Atya mindent a Fiúért, a Fiúban és a Fiú által teremtett, ezért ami szemében tetszésre talál, annak örök jövője is van őbenne. Amikor Jézus ezen a földön járt, az ő szemével a teremtő Isten nézte a világot. Amit ő látott és amiben gyönyörködött: a galileai tavasz színei, a napfelkelte és napnyugta a Genezáreti-tavon, az ég madarai és a mezők liliomai nem múlhatnak el és foszolhatnak szét a semmibe, hanem valamiképpen az örökkévalóságban is megmaradnak. Amit ő kezével megtapintott: az ácspad, a szerszámok; ahol született és ahol felnőtt: a betlehemi barlang és a názáreti ház; s amit meg is siratott: Jeruzsálem városa és a templom nem lehetnek egészen az enyészeté, hanem a Lélek erejében örökké megmaradnak. És ott lesznek vele a boldog örökkévalóságban mindazok, akiket szeretett: édesanyja és apostolai mellett barátja, Lázár, a betegek, akiket meggyógyított, a gyermekek, akiket ölébe vett...

Gondoljuk csak tovább! Az anyagi világban egyetlenegy lényegi változás állt be a teremtés óta: Jézus testének megdicsőülése, örökkévalósítása. Jézus nem kapott más testet a feltámadásban, földi testét dicsőítette meg az Atya a Szentlélekben. Azt a testet, amelyet levettek a keresztről és a sírba helyeztek, az Atya feltámasztotta, és meg is dicsőítette, nem erre az életre, hanem az eljövendőre. Testében már nem változik az anyag, mint ahogy a földi életben az emberi test anyaga hét év alatt teljesen kicserélődik –, hanem Isten személyes légkörének, dicsőségének részese mindörökké. Tehát a világ egy darabja már Isten

dicsőségében van, ugyanakkor a kenyér és a bor színe alatt – vagyis a régi világ látható, ízlelhető, tapintható minőségeiben, de már az új teremtés kézzelfogható jeleként – jelen van közöttünk az Eucharisziában.

A feltámadott Jézus hét szava

A feltámadott Jézus szavai mind egy-egy találkozáshoz kötődnek. Azokkal találkozunk, akik szerették őt, de Nagypéntek keserű valósága mindent összezavart bennük. Azokat szólítja meg, akik nem tudják vagy nem merik befogadni a húsvéti örömhírt, hitük, reményük, szeretetük ezért megerősítésre szorul. Nem új dolgokat nyilatkoztat ki nekik, inkább új megvilágításba helyezi és elmélyíti mindazt, amire nyilvános működése folyamán tanította őket, s előkészíti szívüket a Szentlélek befogadására, aki majd megtanítja őket mindenre, és eszükbe juttat mindent, amit mondott nekik (vö. *Jn 14,26*).

Mi mindig új meg új szavakat várunk egymástól, ismétlődő utalást arra, hogy szeretve vagyunk, mert változunk, mert szeretetünk törékeny, kihagyhat, és így a szeretet sivatagába tévedünk, és félünk a haláltól, a szeretet végérvényes elvesztésétől. Isten és az ő szent Fia azonban nem változik, szeretete nem törékeny, hanem teljes, nem hagy ki és nem múlik el, hanem örökkévaló. Aki tehát Isten szeretetét úgy akarja befogadni, ahogy azt Isten Fia kimondta, nem vár már új szóra, de egy életen át arra törekszik, hogy egyre jobban megértse az értünk emberré lett, meghalt és feltámadott Jézus Krisztus üzenetét: „Öröktől fogva szeretve vagy; ne félj, mert veled vagyok, az örök szeretet vagyok, aki eljöttem hozzád, hogy ezt elmondjam neked, azután pedig elmentem, hogy helyet készítsek számodra a szeretet örökkévalóságában.”

27. szó: „Mária! Ne tarts fel engem, hanem menj el testvéreimhez, és vidd hírül nekik...” (vö. *Jn 20,16-17*)

Jézus is sírt földi életében (vö. *1. szó*), de könnyein át ő mindig látott bennünket. Mária Magdolna viszont saját veszteségét siratja, ezért könnyei elfátyolozzák a szemét, s nem lát maga előtt mást, mint a halott Krisztus képét, ahogy levették a keresztről, és a sírba helyezték. A halott Krisztust látta utoljára, ezért most is ezt a képet, ezt a valóságot keresi. Talán nem is magát Jézust gyászolja, hanem amiatt sírva, hogy elvitték a testét, és nem tudni, hová tették (vö. *Jn 20,13*), a holttestéhez ragaszkodik, s ez megakadályozza abban, hogy felismerje az Élőt. Jézus azonban kiragadja az önsajnálát szűkös világából, és megmutatja, hogy ő nem a tegnap, nem a múlt, hanem az örök jelen Istene.

Akárcsak később az emmauszi tanítványok előtt, egy apró, szinte jelentéktelennek tűnő gesztuson keresztül, személyes benső érintéssel ismerteti fel magát – nevéen szólítja Mária Magdolnát. És ez a szó nem csupán az értelméhez szól, hanem szíve legmélyét érinti meg, az evidencia villámfényével világítva meg mindent. Mária Magdolna egész életében várt erre a teremtő, isteni szóra, mely életre kelti belső magányának iszonyatos pusztaságát.

Ez a néven szólítás a kegyelmek kegyelme: süketségünkből és vakságünkből, kilátástalan helyzetünkből, amikor a múlt és a gyász megkötözve tart bennünket, nincs más szabadulás, mint az, amikor Jézus, a jó Pásztor nevünkön szólít bennünket, az ő juhait.

Ez az első lépés ahhoz, hogy Mária képes legyen elhagyni a halott Mestert a feltámadott Úrért. Persze ez nem olyan egyszerű. Mária előbb önkéntelen mozdulattal át akarja ölelni a Mester lábát, mintha birtokba akarná venni, ki akarná sajátítani, visszavinni a tegnapba, a holtak országába. A Feltámadott azonban semmiféle szeretet címén nem engedi bezárni magát a tegnapi világba, nem engedi, hogy visszavigyük őt oda, ahol valaha együtt voltunk vele, hanem ő akar bennünket egyre tovább, egyre magasabbra vinni, az Atya házába, ahol sok lakóhely van, s ahol nekünk is helyet készített.

Ezért ő maga segít, hogy továbblépjünk. A Feltámadott az apostolokhoz küldi Magdolnát, hogy őtöle hallják meg az örömhírt: „Láttam az Urat...” (vö. *Jn 20,18*) – már nem a Mestert, hanem Jézust, az örökkön élő Isten Fiát. Íme a nők, az asszonyok küldetése az Egyházban!

Mindig ők az elsők, akik befogadják Isten titkait, így ők részesülnek abban a kiváltságban, hogy evangelizálják az evangélium hirdetőit. Azzal pedig, hogy Jézus Krisztust a halálon is győzedelmeskedő Úrnak hirdetik az Egyház közösségében, egyéni hitvallásuk hiteles és egyetemes érvényű tanúságtétellé válik az Életről.

Gondoljuk csak tovább: Nemcsak a bűn lehet akadály a Krisztus követésének, hanem a már megismerthez való görcsös ragaszkodás is, amely nem engedi, hogy Krisztusban a dicsőség nagyobb fokát lássuk meg, pedig kegyelemről kegyelemre kellene haladnunk.

A feltámadott Jézus ezért minket is a nevünkön szólít, egyenként, személyesen. Ez a szólítás, ez a belső isteni érintés egyben sürgető felhívás: ezután már nem maradhatunk meg önsajnálattunkban, de a találkozás kegyelmét sem sajátíthatjuk ki. Küldetésünk van testvéreinkhez, s a kapott isteni jelet úgy őrizhetjük meg leghűségesebben, ha sietünk közölni velük az örömhírt, amelyet ránk bízott az Úr.

28. szó: „Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” (Lk 24,26)

Az imént azt láttuk, hogy Jézus egy asszonyt szólított meg, most pedig két férfival veszi fel a kapcsolatot. Itt is megmutatkozik, hogy Isten másként közelít a nőkhöz és másként a férfiakhoz, mindegyikükhöz a természetüknek megfelelő módon, azon belül pedig személyes élettörténetük útján, diszkrétan, ugyanakkor a lényegre tapintva. A tanítványokat nem néven szólítja, hanem ismeretlenül beszélgetésbe elegyedek velük.

Az emmauszi tanítványok Jézus halálával reményüket veszítették. Ezt meg is vallják az Idegennek, aki hozzájuk csatlakozik: „Pedig mi azt reméltük, hogy ő fogja megváltani Izraelt.” (Lk 24,21) Azután megemlíti az asszonyok beszámolóját, sőt azt is, hogy társaik közül néhányan odamentek, és mindent úgy találtak, ahogy az asszonyok mondták (vö. Lk 24,22-24). Mindez azonban nem reményt ébreszt, hanem csak zavart okoz bennük, mert „öt magát azonban nem látták” (Lk 24,25).

A pusztán racionalitás – amely különösen a férfiakra jellemző, sokszor még a hit és a vallás területén is – nem tud mit kezdeni Jézus titkával: összezavarodik. Az Idegen azért nevezi „oktalannak” és „késedelmes szívűeknek” a tanítványokat, mert csak a logikájukkal gondolkodnak, és nem a szívükkel. A logika csak egy zárt rendszeren belül érvényes, ezért azon a ponton, ahol rés támad a rendszeren, szükségképpen csődöt mond, megbicsaklik. Isten azonban nemcsak logikát, természetes észet, hanem értő szívet, vagyis szellemi értelmet is adott nekünk, ahol a létezés legmélyebb titkával vagyunk kapcsolatban, s ahol minden emberi reménykedésen túli reménységgel ragaszkodunk Istenhez, akiről hisszük, hogy örök jövőt készít nekünk.

Jézus ezért olyan szentírás-magyarázatot ad a reményüket veszített tanítványoknak, amely nemcsak az értelmükre hat, hanem az érzelmeiket, akaratukat, egész személyiségüket mozgásba hozza. Ezért is mondják később: „Nemde lángolt a szívünk, mikor útközben beszélt hozzánk, és feltárta előttünk az Írásokat?” (vö. Lk 24,32)

A tanítványok eddig csak egy felszínes és leszűkített értelemben képzeltek el Izrael megváltását, amikor politikai Messiást vártak, most Jézus megvilágítja előttük a megváltás igazi mélységét és egyetemes méreteit, az egész emberiségre kiterjedő bűnbocsánatot és az örök életet.

Eddig csak darabokban, egymástól elszigetelve ismerték az Írásokból a Messiáskirályra, az Emberfiára, az Emmánuelre és a Szenvedő Szolgára vonatkozó jövendöléseket, most Jézus bemutatja, hogy mindezek a jövendölések benne, az ő személyében nyernek értelmet. Az isteni sugalmazás alapján, de emberi elképzelések szerint, különféle korokban és más-más szemléletmóddal megfogalmazott jövendölések az Isten által készített jövőről mind egyetlen pontban, a Názáreti Jézusban találkoznak, aki minden előzetes várakozást felülmúlva,

szuverén módon teljesíti be az Írásokat, s a különálló, látszólag össze nem illő részekből egységes egészet alkotva az egész Ószövetséget új értelmezési horizontba emeli.

Jézus szentírás-magyarázata nem akármilyen igazságokról szól, hanem a létezés alapvető Igazságát tárja fel, mely életünk értelmét érinti, és ezért egyedül képes visszaadni elvesztett reményünket.

Gondoljuk csak tovább: Mindnyájunk élete zarándokút, melyen a feltámadott Krisztus mellénk szegődik, és arról kérdez, ami éppen foglalkoztat minket, ami miatt szomorúak és reményvesztettek vagyunk. Azoknak, akik még nem ismerik őt a hitből, szívük lángolása jelzi, hogy titokzatos módon vele találkoztak, s ez reményt ad reménytelen életüknek.

Akik viszont már felismerték a kenyértörésben, a szentmise misztériumában, azok számára ő nem titokzatos Idegen többé, hanem a Felismert, aki újra és újra megerősíti szívükben a halhatatlan reménységet. Lelkükben a Jézussal való találkozás egyszerre ébreszt örömet és szent félelmet, mely kiölve a szívükből minden más félelmet, felszabadítja őket a bűnös világ szolgaságából, és még jobban Istenhez kapcsolja őket. Nem elég egyszer-egyszer megrendülni Isten csodálatos művei láttán, hanem ki kell alakítani a csendes, hétköznapi megrendültség állapotát, mely nem felejt el az egyszer meglátott mérhetetlen arányeltolódásokat, hogy Krisztusnak, a hibátlan és szeplőtlen Báránynak drága vére váltott meg minket, hogy az ő kínszenvedése és halála szabadított meg az Ádám-tól örökölt értéktelen élettől és életformától, s hogy az ő dicsősége így a mi dicsőségünké is lett.

Az emmauszi tanítványokról azt olvassuk, hogy „még abban az órában útra keltek, és visszatértek Jeruzsálembe. Ott egybegyűlve találták a tizenegyet és társaikat” (Lk 24,33). Ez is nagy jelentőségű tanítást hordoz magában: A Krisztussal való találkozás önmagában elsekélyesedik, egyéni látomássá zsugorodik, ezért utat kell találnia az apostolok közösségébe, az Egyház közös hitébe, ahol kiteljesedhet, és testvéreink megerősítését szolgálhatja.

29. szó: „Boldogok, akik nem láttak, mégis hisznek” (Jn 20,29)

Jézus jól tudja, hogy a húsvéti hit megszületéséhez tanítványainak jelekre van szükségük, a halandó, földi teste és feltámadott, megdicsőült teste közötti folytonosság, ugyanakkor a korábbi és mostani létezmódja közötti különbség bemutatására. Különböző utakon közelít hozzájuk, hogy a felismerésre, a belső ráismerésre vezesse őket. Mária Magdolna a neki személyesen mondott szót meghallva, az emmauszi tanítványok a kenyértörés mozdulatát látva ismerték fel a Feltámadottban Jézust, Tamást pedig arra biztatja az Úr, hogy ujjával érintse meg őt. A húsvéti hit születésének csodálatosan gazdag és felemelő pillanata ez, a tapintás érzékének megigazulása, a Pünkösöd elővételezése.

Szent lehet az érintés, mert Jézus Krisztusban a halálon túlra, az Atyaisten dicsőségébe vezető út kezdetét jelentheti. Az a tapintás, melyet Isten a Szentlélek kiárasztásával megtisztít és felemel, nem csalódhat, mert kapcsolatban van az értelemmel és az akarattal, melyeket átszótt, felemelt a természetfeletti világba a hit, a remény és a szeretet.

Jézus felszólítására, hogy ujját tegye oldalának sebébe, Tamás ezt feleli: „Én Uram, én Istenem!” (Jn 20,28), vagyis miközben az ember Jézust látja maga előtt, az Istent vallja meg. Nem valószínű, hogy ezután valóban megérinti Jézus testét: már maga a felszólítás, a lehetőség belső, kegyelmi, egzisztenciális érintkezésbe vonja vele.

Az érzékek csak utak a megismeréshez, a Krisztussal való találkozás a szellem és lélek dolga. Hogy a belső látás fontosabb, mint a külső, mutatja, hogy az emmauszi tanítványok szeme elől el is tűnt az Úr, mihelyst felismerték. Ezért mondja Boldog John Henry Newman bíboros, hogy az emmauszi út átmenet a „látom, de nem ismerem” világából a „már nem látom, de ismerem” boldogító világába. Az üdvösségszerző felismerés után már nincs

szükség a fizikai látásra, mert nem adhat hozzá a belső ismerethez semmi lényegeset. Ezért mondja Jézus Tamásnak: „Boldogok, akik nem láttak, és mégis hittek.”

A legboldogabbak Mária és János, a szeretett tanítvány, akiknek belső látása, vagyis Jézusra ráismerő hite nem is igényelte a Feltámadottal való fizikai találkozást. Máriáról nem olvassuk, hogy a feltámadás után neki is megjelent volna Jézus, mert ő kezdettől fogva hitt mindannak beteljesedésében, amit Isten mondott neki, János pedig az üres sírban hagyott leplek láttán jutott hitre (vö. *Jn 20,8*).

De Jézus nem marasztalja el Tamást sem, amiért saját szemével akart meggyőződni arról, hogy apostoltársai valóban őt látták-e. A bizonyíték, melyet neki ad, nem csupán az érzékszerveire hat, hiszen amit testi szemünkkel látunk, azt nem hisszük, Tamás viszont hitt, mert amit megértett, az végtelenül felülmúlta várakozását. A szent sebek szemlélése, lelki érintése nemcsak annak evidenciáját nyilatkoztatta ki számára, hogy Jézus él, hanem hogy Jézus szereti őt, és ez a szeretet erősebb a halálnál.

Ha a történelmi tényeket vizsgálva közelítünk Krisztushoz, csak addig juthatunk el, hogy ő valóban létezett. Odáig, hogy Tamással együtt megvalljuk: „Én Uram, én Istenem!”, semmilyen tárgyi bizonyíték nem vezethet el, hanem csak a kegyelem juttathat el bennünket. Jézus boldognak mondja azokat, akiket már nem testi valójának látványa, hanem közvetlenül a pünkösdi Lélek kegyelme indítja arra, hogy higgyenek benne, és életük Urának, Istenének ismerjék el őt.

Gondoljuk csak végig: A hit belső látás, mely nem kevésbé reális és biztos, mint a külső. Így látjuk meg belső szemünkkel a dolgok összefüggéseit, így látjuk meg valakinek a szeretetét. Mit használna nekünk, ha egy fedél alatt laknánk valakivel, de nem ismernénk fel, nem „látnánk”, hogy szeret bennünket? Mit használna nekünk, ha ugyan látnánk Jézust testi szemünkkel, de nem ismernénk fel, hogy ő a Feltámadott, az Isten örökkévaló Fia?

Legyünk biztosak benne, hogy ha azzal segítene rajtunk, hogy megjelenne, és megmutatná nekünk sebeit, mint Tamásnak, biztosan meg is tenné. Ha azonban nem jelenik meg nekünk fizikai valóságában, akkor ez azért van, mert ez a jobb nekünk, ez szolgál üdvösségünkre. Ő többé nem testileg akar jelen lenni köztünk, hanem a Szentlélek által szívünkben akar élni, hogy mi is őbenne legyünk, és Lelkének erejében tegyünk tanúságot róla.

30. szó: „Simon, János fia, szeretsz-e engem? – Legeltesd juhaimat” (Jn 21,16-17)

Az előbbieken megfigyelhettük azt a figyelmességet és finomságot, ahogy Jézus tanítványait elvezeti a húsvéti hitre, most pedig megcsodálhatjuk tapintatosságát, mellyel “meggyóntatja” Pétert, hogy alkalmassá váljék a neki szánt hivatás betöltésére.

Megbocsátó, feloldozó szeretetét álcázott formában, szeretetvallomás-kérésbe rejtve nyilatkoztatja ki. Nem akarja lépre csalni Pétert, de ő mégis lépre megy. A kérdésben: „Simon, János fia, jobban szeretsz-e, mint ezek?”, összehasonlítást lát, nem pedig az Úr iránta való egyedülálló szeretetét. Válaszában most még a korábbi, a vetélkedő és kitűnni vágyó énje mutatkozik meg, így a többiekre tekint, és nem saját magára, aki megtagadta az Urat, s akinek azért lenne módja kivételes szeretettel viszonzszeretni az Urat, mert akinek többet bocsátanak meg, az jobban szeret (vö. *Lk 7,47*).

A második kérdés hallatán már meglepődik, és egy kicsit talán el is bizonytalanodik, de a nagy változás csak harmadikra történik meg; most elszomorodik, és a válasza is kicsit más: „Uram, te mindent tudsz, azt is tudod, hogy szeretlek téged.” Az elszomorodás oka az, hogy a háromszori kérdés felidézi benne a háromszoros megtagadást, ráadásul Jézus az eredeti görög szöveg szerint harmadszorra más ígét használ, és ezzel – ahogy az egyházatyák magyarázzák – Péter szeretete mintegy lefokozódik saját maga előtt.

Itt már nem hasonlítja magát senkihez, sőt önmagára sem figyel többé, hanem csak Isten dicsőségét és irgalmas szeretetét szemléli. A szentek nem látják saját szentségüket, mert ha látnák, az már nem lenne igazi szentség. Péterrel együtt már nem azt mondják: „Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek”, hanem: „Uram, te mindent tudsz, ismered bűneimet és ismered bűnbánatomat is, te tudod azt is, hogy szeretlek téged...”

Júdás is elszégyellte magát és belátta bűnét: „Elárultam az igaz vért” (Mt 27,4), de szégyene elől az öngyilkosságba menekült, Péter viszont a bűnbánat könnyeit hullatta, ezzel előkészítve végső vallomását: „Uram, te mindent tudsz...” Jézus követésének követelményével, szeretetének egész embert kívánó voltával szembesülve a gazdag ifjú is elszomorodott, de a Krisztusért való lemondás miatti szomorúság a halálba vezet, Péter viszont amiatt szomorodott el, hogy elveszítheti Jézus szeretetét, s ezzel szeretete megtisztult, áttetszővé vált.

Péter engedi levetköztetni magát az isteni szeretet által, s hagyja, hogy megfürdesse Jézus irgalmassága. S ahogy közben elmélyül szeretetének alázatossága, ahogy egyre jobban felismeri, hogy az ő szeretete csak visszfénye lehet annak az irgalmas és megbocsátó szeretetnek, amely „mindent tud”, úgy kap egyre nagyobb megbízatást, küldetést Jézus juhainak legeltetésére, vagyis vezetésére és gondozására. Így válik fokozatosan a láthatatlan és egyetlen Pásztor látható, szinte szentségi jelévé, hogy majd halálában egészen eggyé váljon vele.

Figyelemreméltó, hogy Jézus nem azt kérdezi a leendő pásztorától, hogy szeretni fogja-e a bárányokat. Nem, mert ez a szeretet, bármennyire szép és jó is, elégtelen ahhoz, hogy Krisztus bárányainak gondját rá lehessen bízni. Csak az lehet alkalmas a bárányok legeltetésére, aki az Úr Jézust magát szereti, méghozzá úgy, hogy szeretetének alázatában felfedezi, hogy valójában az Úr szereti őt, előbb és feltétel nélkül, sőt bűnei ellenére. Így Péter már nem a maga szeretetével, hanem Jézus Krisztus szeretetével fogja szeretni a bárányokat, vagyis Péter által maga Krisztus fog gondot viselni rájuk.

Gondoljuk csak tovább: Az ember bűne krisztológiai vonatkozásban tárul fel valódi méreteiben, és talán sokunkat éppen az tart távol Krisztustól, hogy tudattalanul sejtjük, a vele történő találkozás a bűn elviselhetetlen mélységeivel szembesít minket. Ám ha ez a félelmünk elfelejteti velünk, hogy bűnünk igazi bocsánatát sem nyerhetjük el másképp, csak a Krisztussal való találkozás által, akkor örökre be leszünk zárva bűnünkbe. Az Egyház feladata ezért a kezdetektől fogva éppen az, hogy megalkuvás nélkül hirdesse Krisztust, az Isten egyszülött Fiát, a Megfeszítettet, és ugyanakkor az ő nevében a bűnök bocsánatát.

31. szó: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, bocsánatot nyer” (Jn 20,22-23)

A feltámadott Krisztus, miután megerősítette tanítványai szívét, és megnyitotta elméjüket, hogy megértsék az Írásokat, melyek róla szóltak (vö. Lk 24,44), felkészíti őket küldetésükre. Ehhez ígéri meg és adja nekik a Szentlelket. Szent Lukács evangéliumában az áll, hogy meghagyja az apostoloknak, hogy a városban maradván várják meg, míg erő tölti el őket a magasságból (vö. Lk 24,49), Szent Jánosnál viszont rájuk lehelve már most átadja nekik a Lelket.

Jézusnak ez a János-evangéliumban leírt gesztusa a teremtést idézi fel, amikor Isten Ádám orrába fújta az élet leheletét. A Lélek első kiáradása, az őspünkösöd az embert élőlényvé tette (vö. Ter 2,7), Jézus pedig a Szentlelket kiárasztva saját megdicsőült, örök életében részesíti az embert.

A Lélek működését mint Isten titokzatos erejét és ihletését már az Ószövetség népe is megtapasztalta, és várta, hogy a messiási időkben beteljesül, amit a próféta által Isten előre megígért, hogy „kiárasztja lelkét minden emberre” (vö. Joel 3,1). Ezért is mondta Keresztelő

János a Messiásról, hogy ő majd Szentlélekkel fog keresztelni (vö. *Mk 1,8*), vagyis Isten Lelkébe fog alámeríteni.

Jézus a Lélek erejével hirdette meg Isten országát, „Isten ujjával”, vagyis a Szentlélekkel művelt csodákat, a Szentlélekben ajánlotta fel életét áldozatul, és az Atya a Lélek erejével támasztotta fel őt a halálból. Mindezen Lélekben végbevitt isteni művet pedig összekapcsolja, hogy a bűnök bocsánatára történt.

Az Isten elől Ádám óta bujkáló embernek Jézus végre igazi reményt adott, mert elhozta neki Isten bocsánatát. A tanítványok látva a megdicsőült Urat megbizonyosodtak arról, hogy valóban hatalma van a bűnök megbocsátására, hiszen feltámadásával megmutatta, hogy hatalma van a halálon, mely a bűn következménye. Egyúttal igazolást nyertek arról, hogy az Atya meghallgatta Jézusnak a kereszten mondott imádságát, melyben a bűnök bocsánatáért könyörgött, és elfogadta kiontott véré, melyet a bűnök bocsánatára ajánlott fel.

Ezért a Szentlelket elsősorban ők is a bűnök megbocsátására kapják. Egyetemes küldetésük, hogy Isten irgalmas szeretetének tanúi legyenek, és Lelkének erejével helyreállítsák a bűn miatt megromlott kapcsolatot Isten és az ember között. Ezért majd Pünkösöd napján is bűnbánatot hirdetnek, és a keresztség révén mintegy kiosztják Istennek a Krisztus megváltó áldozatából fakadó bocsánatát a Szentlélekben.

Krisztus Egyháza az örök isteni megbocsátás szentségi jele és elővételezése. Ennek következménye az a világ által soha nem ismert szeretetegység, mely az első keresztényeket jellemezte, hiszen Isten tervében az emberek közötti kapocs az Atya és a Fiú Lelke, maga a Szeretet. Az Egyházra vonatkozó első kijelentés ezért az Apostolok cselekedeteiben: „A hívek sokaságának pedig egy volt a szíve és a lelke” (*ApCsel 4,32*); a pogány római világ pedig így kiáltott fel az ősegyház tagjai láttán: „Nézzétek, hogy szeretik egymást!” Ezt nem tapasztalták eddig a földön, mert ez nem a testen és véren, nem is a rokonszenven alapuló, alulról felfelé bontakozó szeretet csupán, amely csak sóvárog, de be nem teljesedik, hanem Isten szentháromságos élete bennünk.

Gondoljuk csak tovább: A feloldozás, a bűnök bocsánata a legmélyebb találkozás a feltámadt Krisztussal, az igazi evangelizáció, az örömhír túlcsoordulása. Ezért a szentgyónás, más néven a kiengesztelődés szentsége a Katolikus Egyház hatalmas kincse. Van az Egyháznak is felszíne: hűtlenségek, botrányok, erőszak, megalkuvás – de a mélyben ott van az életadó isteni bocsánat, a földön túlról jövő, a kozmoszt átölelő irgalom, ami a világban nincs.

Az isteni bocsánat befogadása egy új világ, az örök jövő kezdete itt a földön, Krisztus tanítványai pedig mind ennek az új világnak az örökösei. Ezért az Egyház jövője nem lehet más, mint hogy egyre jobban olyan közösséggé válik, melynek tagjai az isteni irgalomból élnek, s az általuk megtapasztalt megbocsátást szüntelenül továbbadják egymásnak és felkínálják az egész világnak.

32. szó: „Menjetek, tegyetek tanítványommá minden népet!” (Mt 28,19)

Az Úr Galileába, egy hegyre rendeli a tizenegy tanítványt, és innen küldi el őket az egész világra. A kezdetekhez vezeti vissza őket, mert nemcsak a feltámadt Krisztusról, a dicsőséges Uráról kell majd tanúskodniuk, hanem a földön járt Jézusról is, aki Galileában hívta meg őket; s arról, hogy e kettő: a megalázott és felmagasztalt Jézus egy és ugyanaz.

A hegy, ahol összegyűlnek, minden valószínűség szerint azonos a megkísértés történetében szereplő hegygel. Szent Máté legalábbis ezt sugallja az apostolaitól búcsút vevő és őket a világba küldő Jézus szavaival. A pusztai megkísértés alkalmával a sátán felvitte Jézust egy igen magas hegyre, s ott a világ minden országát és azok gazdagságát megmutatva neki ezt mondta: „Mindezt neked adom, ha leborulva imádsz engem” (vö. *Mt 4,8-9*). Most

azonban Jézus mondja: „Én kaptam minden hatalmat mennyben és földön” (Mt 28,18). Ő joggal mondja ezt, mert miután visszautasította a világot bitorló sátán ajánlatát, s a hatalom és birtoklás helyett az Atyával való kapcsolatot választotta, az Atyától ajándékba megkapott mindent. Sőt, többet is kapott annál, mint amit a kísértő ígért neki, mert immár nemcsak a látható, földi világ van a hatalma alá rendelve, hanem a láthatatlan, az anyagi világ is lába alá vetetett, még maga a sátán is, akin örökre győzedelmeskedett.

Fontos látnunk, hogy ez a sátánon aratott győzelem színhelyéül szolgáló magas hegy és ez a megkérdőjelezhetetlen, egyetemes krisztusi hatalom az apostolok küldetésének kiindulópontja, amely meghatározza az Egyház sorsát a világ végezetéig, legyenek bármennyire viszontagságos időszakok is a történelme folyamán. És Krisztus határozott missziós parancsa, mely a kereszténységet minden más vallástól megkülönbözteti. Mert senki sem mondta, hogy „tegyetek tanítványommá minden népet”, csak egyedül Jézus.

Annak, hogy valaki Jézus tanítványává legyen, három, egyre magasabb követelménye van.

Az első Jézus Krisztus ismerete. Senki nem lehet Krisztus tanítványává, aki nem rendelkezik hiteles tudással róla. Először is ezt a tudást kell ma tisztán megfogalmazni és megerősíteni, mert nagyon sok keresztény fejében óriási a zűrzavar a hit alapigazságaival kapcsolatban. Sokan és sokfélét beszélnek összevissza Jézusról, de hiteles és megbízható tudást csak az apostoli Egyház adhat róla a maga teológiai megfogalmazásain, dogmáin keresztül.

A második szint: Jézus parancsainak megtartása. Jézus ismerete nem lehet elvont elméleti tudás, hanem eleven, a mindennapokat átható, életünket meghatározó valóságnak kell lennie.

És a harmadik, a legmagasabb szint: közösség Jézussal, és általa az Atyával a Szentlélekben. Itt válik egészen nyilvánvalóvá, hogy nem arról van szó, hogy egy vallásalapító szétküldi tanítványait a világba, hogy terjesszék a tanait, hanem ez a misszió az élet továbbadása, egy újfajta közösség meghirdetése és megvalósítása, mely minden embert érint, melyhez mindenkinek köze van.

Jézus missziós parancsának igazi célja az, hogy minden ember részesüljön Isten országából, vagyis részt vegyen a Szentháromsággal való boldog közösségben. Ennek módja a keresztség, mely által a hívó ember élete mintegy ráoltódik Isten örök, szentháromságos életére. Ezért is folytatja Jézus azzal, hogy „kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében”.

Mindebben már benne van az ősegyház missziós tapasztalata. Mire a Máté-evangélium végleges formája elkészül, Szent Pál már bejárta az akkor ismert világ jó részét, s mindenfelé keresztény közösségek létesültek. A hittanulókat, katekumeneket pedig éppen a missziós parancs struktúrája alapján készítették fel a keresztségre, oktatva őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek műveire.

Gondoljuk csak tovább: Keresztény küldetésünk attól a Krisztustól való, aki az Atyától mindent megkapott. Bátorságunknak, lelkesedésünknek nem azon kell múlnia, hogy missziós munkánk mennyire látszik eredményesnek, hanem abból a tényből kell forrásoznia, hogy a mindenség és benne minden ember Jézus Krisztusé, az Isten Fiáé, aki vére árán megváltást szerzett számunkra az örök haláltól.

A missziós parancs szól minden kereszténynek. Mindnyájan küldetést kaptunk, hogy tanítvánnyá tegyük a népeket, kezdve saját gyermekeinken, a szent keresztség és a hitben való nevelés által.

33. szó: „Íme, én veletek vagyok mindennap, a világ végezetéig” (Mt 28,20)

Ez Jézus legutolsó szava a Máté-evangélium szerint. Szent Máté Jézusnak ezzel a szavával egész evangéliumát keretbe helyezi, összefoglalja, hiszen az első fejezetben így írt: „Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr a próféta szavával mondott: »Íme, a szűz méhében fogan és fiút szül, és Emmánuelnek fogják hívni.« Ez azt jelenti: velünk az Isten.” (Mt 1,23)

Ez a „Velünk az Isten” másképp valósult meg Jézus testi életének napjaiban, másképp feltámadása után, és ismét másképp azóta, hogy a mennybe ment. Amíg itt a földön járt Galilea útjait, ő ment elől, tanítványai pedig követték, vagyis előttük járt. Feltámadása után az emmauszi tanítványok, Mária Magdolna és a többiek megdöbbenve tapasztalták, hogy odalép hozzájuk és melléjük szegődik. Amikor azonban a mennybe ment, örökre eltűnt a szemük elől, hogy Pünkösdkor soha nem álmodott módon térjen vissza, s ettől fogva már nem előttük vagy mellettük, hanem bennük és köztük van jelen. Pünkösdig csak álom volt az, hogy az ember Istennel egyesül. Isten akármilyen közel jött is hozzánk Jézusban, mégiscsak külön volt tőlünk.

Pünkösdkor azonban a Szentlélek által Isten saját életét közölte velünk, és bevont a Szentháromság közösségébe. Az Egyház ezért többé már nem Isten országát, hanem Jézus Krisztust hirdeti, aki maga a megvalósult és mindenütt velünk lévő Isten országa a Szentlélekben.

Ennek a velünk-létnek a megnyilatkozásai a hétköznapi kegyelmek, a kisebb és nagyobb csodák, melyek az evangélium hirdetését kísérik a kezdetektől fogva mind a mai napig és a világ végezetéig. Ennek jele a testvéri közösség, az az új minőségű kapcsolat Isten gyermekei között, mely a mennyország kezdete itt a földön. De mindennél jobban Krisztus újfajta, a Szentlélekben való velünk-létének jelei és megvalósítói a szentségek.

Hiszen minden szentségkiszolgáltatás egy kis Pünkösd, ahol a teremtő Lélek működik csodálatos erővel, és nemcsak helyreállítja a teremtés rendjét, hanem már az új teremtést készíti elő, hozza létre bennünk. Ezért a csodák halvány és gyöngye utalások csak a szentségekhez képest, amelyekben valóban kiárad a pünkösd Lélek. Azt hiszem, millió évet kell még élnie az emberiségnek, hogy felfogja: a szentségek által szüntelenül Pünkösd van a világban, s olyan nincs, hogy a Szentlélek valamiért nem jön el. Az egyetlen helyzet, ahol egészen biztos, hogy Isten azonnal teljesíti kérésünket, amikor az Egyház nevében a Szentlelket kérjük (vö. Lk 11,13). Ezt a Lélek-lehívást, epiklézist ismétli újra meg újra az Egyház a szentségek kiszolgáltatásakor.

Ahol pedig a Szentlélek működik, ott mindannyiszor kitarja az ajtót az érkező Krisztus előtt, s ott mindig felhangzik a kiáltás: „Maranatha, jöjj el, Úr Jézus!” Ezek a Szentírás utolsó szavai is, a Lélek és a Menyasszony, az Egyház szerelmes felkiáltása, amely áthatol az egeken (vö. Jel 22,17.20). Ezért a világ középpontja ott van, ahol az Anyaszentegyház Krisztussal egyesülve, a Lélek erejében bemutatja a legszentebb áldozatot. Az Eucharisztia, az Oltáriszentség nem fekete lyuk, hanem „fehér lyuk”, amelyen keresztül Isten hatalmas erővel akar belesodorni minket az eljövendő világba, míg az egész univerzumot be nem szippantja Isten dicsősége.

A szentmise, a keresztelő, a gyónás, a bérmálás, a szentségi házasságkötés, a papszentelés és a betegek kenetének kiszolgáltatása hasonlíthatatlanul nagyobb jelentőségű esemény, mint az országgyűlési választások, a politikai és gazdasági rendszerváltások, mint új ideológiák születése, mint életünk megannyi többé-kevésbé zavaros történése. Ez a kiáltás a világ szívéből tör fel, és meghallgatásra talál, mert Jézus valóban eljön, s így megvalósul, amit megígért: „Hozzá megyünk, és lakóhelyet veszünk nála.” (Jn 14,23)

Gondoljuk csak végig! Szívünk mélyén, személyiségünk központjában, ahol igazán azonosak vagyunk önmagunkkal, nem vagyunk egyedül: benső szentélyünket keresztségünk óta betölti Isten kegyelmi jelenléte. Ebben a szentélyben, a szív oltárán állandó Lélek-lehívás, epiklézis folyik, hogy az örök halál el ne nyeljen bennünket. A Szentlélek erejéből a szívünk mélyén is szüntelenül feltámad Krisztus, és ő ragad magával minket. Új élet formálódik bennünk, és ez az élet az Atyához kiált.

Egy nap az egész kozmosz, az egész világmindenség Isten országa lesz. De valami már ma is megvalósul ebből minden szentmisében, minden szentségkiszolgáltatásban és minden szeretetkapcsolatban, amely Jézus Krisztus megváltó művének erőterében születik és áll fenn.